

Ten geleide

Het Beleidsplan 2016 – 2019 formuleert de wensen en doelen voor de komende vier jaar en evalueert de in het vorige beleidsplan gestelde doelen en de ontwikkeling van het museum. Bij dit alles blijft de blik gericht op het hoofddoel van het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum Oudenbosch: behoud en beheer van de aanwezige collecties en presentatie daarvan voor publiek, met aandacht voor de educatieve aspecten, gericht op het onderwijs. Dit Beleidsplan vormt de basis voor het bestuurlijk en museaal handelen voor de periode t/m 2019.

Het streven blijft om het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum een stevige regionale uitstraling te geven, met daarbij het oogmerk om, door gerichte uitbreiding en positionering van de collecties, een toonaangevend museum te worden in Brabant aangaande het te beheren erfgoed.

Om dit te bereiken wordt extra aandacht geschonken aan de presentatie van de collecties en de educatie daarover.

Deskundigheidsbevordering van bestuur en medewerkers hangt daarmee nauw samen.

Oudenbosch, december 2015

De Inhoud:

1 Inleiding	5
2 Bedrijfstaak	9
2.1 Huisvesting, omgevingsinrichting en toegankelijkheid	9
2.2 Verzekering	9
2.3 Automatisering	9
2.4 Marketing	10
2.5 “Geregistreerd Museum”	10
3 De Collectie	11
3.1 Oorsprong en samenstelling van de collectie	11
3.2 Eigendom/ Bruikleen van de collectie	11
3.3 Unicité van de collectie	11
3.4 Toekomstig wervings-, aankoop- en afstotingsbeleid	12
3.5 Collectieplan	12
4 Behouds- en Beheerstaak	13
Behoudstaak	13
4.1 Conservering	13
4.1.1 Passieve Conservering	13
4.1.2 Actieve conservering	15
4.2 Restauratie	15
4.3 Beveiligingsplan en Arbozorg	16
4.3.1 Beveiligingsplan	16
4.3.2 Arbozorg	16
Beheerstaak	17
4.4 Museale en niet-museale objecten	17
4.5 Afstoting, bruikleen en verhuur van objecten	17
4.6 Handelingsbevoegdheid	18
5 Documentaire taak	19
5.1 Collectie-administratie	19
5.1.1 Registratie	19
5.1.2 Documentatie	19
5.2 Bibliotheek	19
5.3 Systeemontsluiting	19

6 Publiekstaak	20
6.1 Algemeen	20
6.1.1 Bereikbaarheid	20
6.1.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid voor gehandicapten	20
6.1.3 Voorzieningen voor het publiek	20
6.1.4 Openstelling	21
6.2 De presentatie van de collectie	21
6.2.1 Opstelling	21
6.2.2 Beteksting	22
6.3 De tijdelijke tentoonstellingen	22
6.3.1 Faciliteiten, personeel en financiële middelen	22
6.4 Publiek algemeen	22
6.4.1 Samenstelling	22
6.4.2 Aantallen in procenten	23
6.5 Publieksbegeleiding	23
6.5.1 Informatie van en over het publiek	23
6.5.2 Publiekswerving, Pr-problematiek	23
6.5.3 Aanvullende activiteiten	23
6.6 Educatie	24
7 Bestuur en medewerkers	25
7.1 Juridische status	25
7.2 Samenstelling bestuur	25
7.3 Organisatiestructuur	25
7.4 Personeel	26
7.5 Vrijwilligers	26
7.6 Personeelsplan	27
8 Financiering	28
8.1 Exploitatie	28
8.1.1 Eigen inkomsten	28
8.1.2 De overheid	28
8.2 Ondersteunende instelling	28
8.3 Donateurs	28
8.4 Sponsoring	29
8.5 Projectsubsidies	29
8.6 Overige bijdragen	29
9 Samenwerking met andere (museale) instellingen	30
9.1 Inleiding	30
9.2 Verwante organisaties	30
9.3 Provinciaal beleid inz. onderlinge samenwerking van musea	30

10 Slot	31
11 Overzicht van beleidsvoornemens	32
Bijlagen	37
Bijlage 1 Collectieplan	39
Bijlage 2 Register formulieren	61
2a Afstotingsformulier	62
2b Bruikleenformulier	66
2c Overdrachtsformulier definitieve bruikleen	68
2d Schenkingsformulier	69
2e Expositieovereenkomst	70
Bijlage 3 Voorbeeldbladen Register:	71
3a: van inkomende en uitgaande stukken	71
3b: van afgestoten en vernietigde stukken	72
3c: van Inkomende bruikleen	73
3d: van Uitgaande bruikleen	74

Hoofdstuk 1 Inleiding

De definitie van het International Council of Museums (ICOM) van een museum luidt:

Een museum is een permanente instelling in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, niet gericht op het maken van winst die de getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, registreert, documenteert en wetenschappelijk onderzoekt, behoudt en presenteert voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.

Uit het in dit plan vastgelegd beleid zal duidelijk worden dat het museum aan bovengenoemde definitie voldoet.

Het voorliggende beleidsplan bevat naast een aantal deelplannen zoals die in de afgelopen jaren zijn ontwikkeld, ook het collectieplan en registratieformulieren.

De opzet is om voor de komende vijf jaren alle aspecten die bij de consolidatie, het verder vorm geven en doen functioneren van het museum een rol spelen, zoveel mogelijk beleidsmatig de revue te laten passeren.

Alvorens aan deze aspecten nader aandacht te schenken, wordt de huidige situatie geplaatst tegen de achtergrond van een **historisch kader**.

De geschiedenis van het museum kent een aantal fasen.

- A. periode 1850 – 1970 (besloten museum binnen het onderwijsinstituut)
- B. periode 1971 – 1985 (periode mw. Janssen, beperkte openstelling)
- C. periode 1985 – 1997 (aanvang als openbare instelling, periode van herinrichten, ordenen en presenteren, met de nadruk op ‘educatie’)
- D. periode 1997 – 2005 (periode Joop de Regt, aanvang met registreren met als doel het predikaat ‘Geregistreerd museum’, realisatie Milieu-afdeling)
- E. periode 2005 – heden (kenmerkt zich door – naast het educatieve aspect – concentratie op de historische (museale) waarde van de collecties en het positioneren daarvan, teneinde als museum een plaats te verwerven als plek van maatschappelijk en cultureel belang, voor onderzoek naar en behoud van dit erfgoed)

A. In oorsprong is het museum een onderwijsmuseum, dat ontstond doordat de Broeders van Saint Louis onder meer uit missiegebieden voorwerpen meebrachten of kregen van bevriende missiepaters, naast de diverse soorten van natuurhistorische, geologische en archeologische objecten. In de loop der tijd werden diverse objecten geschonken of aangekocht. Daarnaast hadden enkele broeders hun eigen verzamelingen.

B. Na tientallen jaren een tamelijk sluimerend bestaan te hebben geleid met vooral een functie bij de onderwijsactiviteiten van de Congregatie van de Broeders van St. Louis, volgde een meer naar buiten gerichte periode, waarbij één persoon (mevrouw M. Jansen-Stehouwer) de zorg voor de collectie en de regelmatige openstelling voor haar rekening nam.

Kenmerkend voor deze periode was vooral dat in één zaal (de Bovenzaal van de Reginabouw) de gehele collectie, voornamelijk bestaande uit vogels (circa 1400 in getal) en etnografica tegelijk werd getoond. Daarnaast

waren er allerlei objecten van meer heemkundige aard, archeologica uit de omgeving, maar ook uit Frankrijk, een omvangrijke schelpenverzameling en een kwalitatief weinig spectaculaire collectie gesteenten, mineralen en fossielen. Het geheel oogde niet echt als een ordentelijk museum.

Door de verandering der tijden (een afslanking van de congregatie en wijziging van haar onderwijskundig beleid) is in 1985 het museumgebouw met de museumcollectie contractueel overgedragen aan de gemeente Oudenbosch met als doelstelling het behoud van het museum voor de Oudenbossche gemeenschap.

Op 13 september van dat jaar is vervolgens de “Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum in Oudenbosch” opgericht. Ofschoon het aanvankelijke bestuur een voortzetting van de oude situatie voorstond, waren anderen van mening dat zou moeten worden getracht het museum zodanig te moderniseren dat het in de huidige samenleving zou kunnen functioneren als educatief ondersteuningspunt voor onderwijs en burger op het gebied van natuur en milieu in de regio. Dit verschil van inzicht leidde tot een ingrijpende bestuurswisseling, waarna een start werd gemaakt met het realiseren van de nieuwe koers.

C. De volgende fase was daarmee aangebroken: ruim tien jaren van breken en bouwen. Aan het gebouw, maar vooral ook aan de presentatie van de collectie en aan het educatieve aspect. De Bovenzaal, waar de gehele collectie stond uitgesteld, veranderde ingrijpend. Exposities beperkten zich tot onderwerpen uit de natuur. Al het overige werd op de zolder opgeslagen.

Ofschoon het vanaf het begin de bedoeling was, dat het gehele gebouw voor het museum beschikbaar zou komen, was daar aanvankelijk nauwelijks sprake van: beide klaslokaaltjes aan de oostzijde waren nog in gebruik, één als atelier voor een broeder van St. Louis, een ander als rommelhok. De lokaaltjes aan de westzijde werden door de Mariabasisschool voor lesdoeleinden gebruikt.

Nadat de eerstgenoemde lokalen beschikbaar kwamen, werd er één ingericht voor de afdeling Volkenkunde (die er een expositie over Indonesië inrichtte) en het ander werd omgebouwd tot instructie- en leslokaal voor museumlessen en cursussen. Vervolgens kwam ook de oorspronkelijke ingang van het gebouw aan de oostzijde vrij en kreeg het museum een echte entree met balie, garderoberuimte en een winkeltje.

Halverwege de jaren negentig tenslotte vertrok de Mariaschool uit de beide andere lokalen en kwam het geheel ter beschikking van het museum. De gemeente Oudenbosch liet, als eigenaar is van het gebouw, het benedengedeelte verbouwen en de gevel werd in de oorspronkelijke staat teruggebracht. Tevens werd een vaste trap naar de zolder aangebracht, zodat op termijn de zolderruimte kon worden toegevoegd aan de bruikbare ruimten.

Het beschikbare vloeroppervlak was bijna verdubbeld. Er kwam een aangebouwde, ruime entree, de afdeling Geologie kreeg een eigen expositieruimte en die van de afdeling Volkenkunde werd vergroot. Van groot belang bleek ook de relatief grote, nieuwe gehoorzaal voor cursussen, doemiddagen en lezingen, met plaats voor ca. 60 personen.

In de voorgaande periode was met name voor lessen en cursussen het oorspronkelijke instructielokaal veel te klein gebleken. Juist de vaak grote belangstelling voor de inmiddels door de educatieve medewerkers ontwikkelde cursussen gaf problemen: slechts beperkte inschrijving door de beperkte ruimte.

Met de feestelijke heropening op 26 september 1997 werd deze tweede fase afgesloten.

D. Vervolgens richtte de aandacht zich op het registreren van de gehele collectie, het verkrijgen van het predikaat Geregistreerd Museum en het realiseren van een Milieuafdeling. Deze fase werd in 2005 afgesloten tijdens de viering van het 20-jarig jubileum waarbij Staatssecretaris van Geel deze Milieuafdeling opende.

E. In de vijfde, huidige fase richt het bestuur zijn prioriteiten vooral op de beide volgende aspecten:

a Behoud van de collectie

De collecties van met name natuurhistorische en volkenkundige objecten zijn zeer kwetsbaar. De behoudscondities bepalen in hoeverre een volgende generatie hoe dan ook nog kan spreken van het bezit van een waardevol collectiebestand. Op aspecten van deze problematiek wordt gedetailleerd ingegaan in hoofdstuk 4 van deze nota, maar reeds hier kan worden opgemerkt dat de realisatie van een adequate depotruimte in 2001 een essentiële stap was op de weg naar verantwoord behoudsbeleid.

b Uitbreiding van de collectie

Dankzij opname van gerelateerde particuliere collecties ontstaat een samenhangend geheel, dat zowel de museum- als educatieve functie versterkt en op enkele punten ook de historische functie benadrukt. Met name de aanwinst van de collectie Bloys van Treslong Prins in 2013 (Albert Schweitzer, voorwerpen uit Franse Kongo), de collectie Naeyé in 2014 (beelden en maskers uit Middenafrika) en de collectie van de Witte Paters in 2015 (aanvulling op de bestaande afrikaanse voorwerpen, eveneens afkomstig van deze Missionarissen van Afrika) verstevigt te positie van de volkenkundige afdeling en daarmee van het museum. Hiermee vakkundig om te gaan is inherent aan de verwerving en welhaast een logisch gevolg. Mede dit soort ontwikkelingen vereist een visie voor het te volgen beleid, zodat wordt voorkomen dat het museum slechts een verzamelplaats blijkt van verwante objecten.

c Presentatie van de collectie

Hierbij speelt het educatieve aspect (waarom staat een object hier en wat maakt het bijzonder) een grote rol. Bezoekers bewust maken van hetgeen ze zien is het uitgangspunt. Een volwaardige presentatie – zowel wat betreft de plek van de objecten als de voorzieningen daarvoor – is essentieel voor het overbrengen van de boodschap (educatief en museaal).

De in het vorige beleidsplan nog genoemde ‘Milieu-educatie en voorlichting over levende natuur’ kent noodgedwongen niet meer de prioriteit die het destijds had. De belangstelling voor lezingen en doemiddagen voor de jeugd is tanende en voor cursussen ontberen we de nodige deskundigheid (behoudens op vogelgebied). Besloten is om de energie voor activiteiten anders te besteden. Uiteraard fungeert het museum nog steeds als gastheer voor scholen en biedt ze het onderwijs de educatieve faciliteiten als verlengstuk van het lesprogramma. Hoofdstuk 6 (over de Publiekstaak) belicht nader het educatieve aspect.

basisvoorwaarden

Een museum met activiteiten om zijn functie waar te maken in de samenleving vraagt een voortdurende bezinning op doelen en inzet van middelen. Daarbij zal het steeds gaan om de vervulling van twee basisvoorwaarden: beschikbaarheid van voldoende medewerkers, waarvan een aantal gekwalificeerd is voor de museale en educatieve taken, en voldoende financiële armslag voor noodzakelijke investeringen en operationalisering van de publiekstaken. De hoofdstukken 7 en 8 schenken hieraan aandacht.

Kijkend naar het verleden kan worden vastgesteld dat in dertig jaar, met toereikende maar beperkte financiële mogelijkheden, door de ruime inzet van uitsluitend vrijwillige medewerkers, het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum van Oudenbosch niet het minste is onder zijn gelijken. De blik richtend op de toekomst moet worden bedacht dat zonder de steun van de overheid en zo mogelijk anderen, de collectie niet uit de gevarenszone kan blijven en de museale noch de educatieve taak niet kan worden geëffectueerd.

Als de samenleving bereid is de materiële voorwaarden in te vullen, dan zullen de vrijwillige medewerkers het museum zijn plaats waard doen zijn. Aandachtspunt is wel dat ook geprobeerd wordt om niet alleen vrijwillige, maar ook meer *deskundige* vrijwillige medewerkers aan te trekken om het gekwalificeerde museum een meer professionele status te verstrekken.

Het hierna volgende beleidsplan levert hiervoor de onderbouwing.

Hoofdstuk 2 Bedrijfstaak

2.1 Huisvesting, omgevingsinrichting en toegankelijkheid

Beleid: (1) *Het bestuur streeft ernaar voor de huisvesting gebruik te blijven maken van het gebouw Markt 30a, welk gebouw op huurbasis door de gemeente Halderberge beschikbaar wordt gesteld. Bij een verhuizing echter, zoals door de gemeente beoogd, wordt een coöperatieve houding aangenomen waarbij het welvaren van het museum altijd voorop blijft staan. Groei en mogelijkheid daartoe is tevens een vereiste.*

Het pand –eigendom van de gemeente en gemeentelijk monument – is weliswaar niet geheel geschikt voor kwetsbare museale collecties, maar voldoet nog steeds. De plannen voor de achterliggende Mariaschool zijn tot half 2018 niet van invloed op onze huisvesting. Ook de ontwikkeling van een cultureel centrum rondom de kapel van Saint Louis heeft de eerstkomende jaren hierop geen invloed. De gemeente beoogt diverse cultuurdragers in één gebouw te huisvesten. Het museumbestuur staat hier niet onwelwillend tegenover, mits het niet ten koste gaat van de expositieruimte. Verwacht wordt dat deze plannen gedurende de looptijd van dit Beleidsplan beslag krijgen. Of dit daadwerkelijk leidt tot een verhuizing, wordt afgewacht.

2.2 Verzekering

De collectie, inclusief objecten die buiten het museum zijn gehuisvest, is sinds oktober 2011 verzekerd middels een schadeverzekering voor museale voorwerpen; de verzekerde waarde bedraagt momenteel (augustus 2015) € 450.000. Daarnaast zijn de inboedel en de winkel-voorraad op een “normale” schadeverzekering verzekerd voor een bedrag van € 30.000.

Wettelijke aansprakelijkheid is verzekerd op een standaard WA-verzekering voor bedrijven voor een bedrag van maximaal € 1.135.000 per gebeurtenis c.q. € 2.270.000 per verzekeringsjaar. Ook de medewerkers zijn onder deze verzekering gedekt voor wettelijke aansprakelijkheid, vanzelfsprekend alleen voor zover die samenhangt met hun werkzaamheden voor het museum. Daarnaast heeft de Gemeente Halderberge een collectieve WA- en ongevallenverzekering voor vrijwilligers afgesloten, waaronder de medewerkers van het museum ook zijn verzekerd.

2.3 Automatisering

Het museum bezit een computer met breedband- internetaansluiting, ondermeer nodig voor de invoer van meetgegevens en registratie. Een beter computersysteem wordt deze beleidsperiode beoogd.

Hoewel nagenoeg de gehele collectie digitaal is geregistreerd, zijn voor de verschillende deelcollecties telkens andere systemen gebruikt, met een wisselende kwaliteit. In 2014 is – na een cursus ‘Registratie’ – door enkele medewerkers begonnen met het inbrengen van de gegevens in AdLib. Dit wordt voortgezet.

Beleid: (2) *Het bestuur voorziet in de planperiode in een toereikend computersysteem waarin registratie, meetgegevens en administratieve bestanden zijn vertegenwoordigd.*

Beleid: (3) *Het bestuur voorziet in de planperiode in uniformering en professionalisering van de registratie.*

Beleid: (4) *Het bestuur blijft zoveel mogelijk gebruik maken van de mogelijkheid om vormgeving van tentoonstellingsmateriaal, cursusboeken etc. tegen de materiaalkosten in eigen beheer te doen.*

2.4 Marketing

De marketingstrategie van het museum heeft zich altijd beperkt tot het inzetten van de bijzondere collecties om de aandacht te trekken en daarnaast het organiseren van activiteiten die inspelen op de interesse van mensen.

De categorie ‘schoolkinderen’ is altijd een voor het museum belangrijke doelgroep geweest, hetgeen tot uiting kwam (en komt) in de prioriteitkeuze van de activiteiten die met de beperkte menskracht en financiële middelen konden worden gerealiseerd.

In 2014 is bewust gekozen om geen (dure) advertenties meer te plaatsen, gezien het beperkte resultaat ervan en meer te verwachten van vrije publiciteit. Dit wordt bereikt met opmerkelijke projecten (bijv. het opleiden van jongeren tot jeugdguides), een ‘Object van de Maand’, nieuwe of thema-exposities, aanwinsten, zoeken naar bijzondere initiatieven of door gebruik te maken van actuele ontwikkelingen.

Eén keer per jaar worden de scholen aangeschreven om de aandacht te vestigen op de mogelijkheden van het NVMO.

Ten aanzien van de komende jaren zal de aandacht van het bestuur in deze voornamelijk gericht zijn op de uitwerking van het volgende beleidsvoornemen:

Beleid: (5) *Als concrete marketingdoelstelling hanteert het bestuur: "het inzetten van de collecties van het museum ten behoeve van educatie en ontwikkeling op het gebied van natuurhistorie en volkenkunde, alsmede ter bewustwording van de historie en de uniciteit van de objecten. Dit alles gericht op bezoekers in het algemeen en jongeren in het bijzonder."*
De invulling hiervan hangt onder meer samen met de buiten de zondag beschikbare vrijwilligers voor groepsopvang op weekdagen.

2.5 “Geregistreerd Museum”

Het museum verkreeg in 2004 het predikaat “geregistreerd museum”. Sinds de procedurewijziging van het Museumregister in 2012 heeft het niet meer periodiek een verlengingsaanvraag te worden ingediend. Wel wordt jaarlijks een ‘zelfevaluatie’ verlangd, die steekproefsgewijs wordt gecontroleerd. Daarbij worden elk jaar tot en met 2016 de registratienormen aangescherpt.

Beleid: (6) *Het bestuur zorgt voor een jaarlijkse zelfevaluatie volgens de geldende voorwaarden van het Museumregister. Het draagt zorg voor de maatregelen die noodzakelijk zijn om ten minste aan de actuele registratienormen te (blijven) voldoen.*

Hoofdstuk 3 De Collectie

3.1 Oorsprong en samenstelling van de collectie

De museumcollectie natuur, volkenkunde en archeologie is voornamelijk bijeengebracht door de *Broeders van de H. Aloysius van Gonzaga* in de tweede helft van de 19e en in de eerste helft van de 20e eeuw.

De geologische collectie is verzameld voor het museum of uit eigen privéverzameling geschonken door *de heer J. de Regt*.

De museumcollectie bestaat uit een aantal verschillende deelcollecties.

1 Collectie objecten die betrekking hebben op de levende natuur.

Vogels maken daar een belangrijk bestanddeel van uit. *(In 1906 zorgde de aankoop van de enorme vogelcollectie van de heer Van den Bogaert voor een flinke uitbreiding op dit gebied. Idem de schenking in 1997 van een omvangrijke vlinder- en insectencollectie door de heer Reynhoudt, de verzameling Mimi Cuijpers in 2012 en de collectie Cor van der Lee (vogelcollectie met zeldzame en voor ons aanvullende exemplaren) in 2015.*

2 Collectie volkenkundige objecten.

Ook hier een aantal deelcollecties: Nederlands-Indië, voormalig Belgisch Congo (*Witte Paters*), Chinese voorwerpen uit Nederlands-Indië, Noord-Amerika en West-Europa. *(Een mooie aanvulling vond plaats in 2013 met de collectie Bloys van Treslong Prins, voorwerpen uit de Franse Kongo (Albert Schweitzer) en in 2014 met de collectie Naeyé.)*

3 Collectie geologische objecten.

Deze omvat voornamelijk gesteenten, mineralen, fossielen, beeldmateriaal

4 Collectie archeologische objecten

Deze omvat zowel vondsten uit de regio, als artefacten uit het buitenland *(veel staat bekend als de collectie van Br. Christoffor van Langen)*.

3.2 Eigendom/buikleen van de collecties

Afgezien van een aantal (langdurige) bruiklenen van Naturalis en een deel van de volkenkundige collectie (eeuwigdurende bruikleen Missionarissen van Afrika), zijn alle collecties volledig eigendom van de Stichting.

De schenkingsovereenkomst van de deelcollectie gesteenten en mineralen J. de Regt bevat de bepaling, dat bij sluiting/opheffing van het museum of de Stichting deze collectie terug gaat naar de oorspronkelijke eigenaar of diens erven.

Een aantal voorwerpen is in bruikleen afgestaan aan het Zouavenmuseum en een tweetal aan het Markiezenhof.

3.3 Uniceit van de collecties

Binnen het verband van de Nederlandse musea kan men van een aantal volkenkundige objecten stellen dat deze redelijk uniek zijn. Dat geldt ook voor een aantal zeldzame vogels uit de collectie Van den Bogaert.

Wat betreft de gehele museumcollectie spitst de uniceit zich eerder toe op Zuidwest-Nederland en dan vooral op de toegankelijkheid daarvan voor het publiek. Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum van Oudenbosch is het enige in zijn soort in Zuidwest-Nederland.

3.4 Toekomstig wervings-, aankoop- en afstotingsbeleid

- Beleid: (7)** Voor onderhoud of de aanschaf van nieuwe objecten is tot 2019 een beperkt budget dankzij een vijfjarig fonds van een donateur.
- Beleid: (8)** Een min of meer actief beleid wordt gevoerd ter verwerving van bijzondere, aanvullende particuliere collecties door schenking.
- Beleid: (9)** Incidentele schenkingen door particulieren worden eerst door de conservator beoordeeld voordat deze daadwerkelijk worden aangenomen.
- Beleid: (10)** Restauraties en preparaties geschieden door een externe preparateur. Restauraties van bijzondere exemplaren krijgen altijd prioriteit.
- Beleid: (11)** Beleid is alleen datgene in de collectie te houden dat binnen de voor de museumregistratie in 2003 gedefinieerde collecties valt.

3.5 Collectieplan

Nadere uitwerking van het bovenstaande, alsmede de overige aspecten van beheer, behoud en administratie vanuit de collectie gezien zullen worden behandeld in de Bijlage 1 van dit Beleidsplan.

Gezien de (cultuur)historische oorsprong van de collecties wordt er steeds meer aandacht besteed aan de geschiedenis en het ontstaan van de collecties. De geschiedenis van de broeders en de missie-activiteiten die de grondslag vormden van het museum krijgen een aparte plaats.

- Beleid: (12)** De oorsprong en het ontstaan van de collecties door de broeders krijgt aandacht en een eigen plek binnen het museum.

Hoofdstuk 4 Behouds- en Beheerstaak

Behoudstaak

De behoudstaak omvat: alle handelingen om een object te conserveren te restaureren en te beveiligen. Het gaat hier dus om een drietal afzonderlijke doch samenhangende taakstellingen.

4.1 Conservering

Twee verschillende manieren van conserveren worden onderscheiden:

Passieve conservering: Voorwaarde scheppend (preventief beleid), bescherming van het object zonder dat het object behandeld wordt.

Actieve conservering: Werkzaamheden t.b.v. het behoud van het object waarbij het object behandeld wordt.

4.1.1 Passieve conservering

Passieve conservering is het geheel van maatregelen, dat er op gericht is een zo optimaal mogelijke omgeving te scheppen voor het bewaren van voorwerpen.

In juli 1996 bracht de heer H. van Dijk, behoudsdeskundige van de Brabantse Museum Stichting op ons verzoek een bezoek aan ons museum en stuurde zijn bevindingen op. In zijn inleiding schreef hij :

"Natuurhistorische en Volkenkundige verzamelingen behoren tot de meer kwetsbare museale collecties. Het grootste deel van de objecten bestaat uit of is vervaardigd van organisch materiaal. Juist dit materiaal is gevoelig voor de invloed van onder andere klimaat, licht en ongedierte. De problemen die hierdoor ontstaan zijn vaak gecompliceerd. Het bieden van een definitieve, alomvattende oplossing is dan ook niet eenvoudig. Toch kan met redelijk eenvoudige ingrepen een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het behoud van dit soort collecties. Hygiëne, klimaatbeheersing en permanente controle vormen hierbij belangrijke onderdelen."

Een aantal aspecten passeert hieronder de revue.

a De toestand van het gebouw

Het museum is ondergebracht in de Reginabouw, die dateert van 1882. Tot de jaren '60 deed het gebouw dienst voor onderwijs en recreatie. In 1968 werd de museumcollectie, die tot die tijd in het schoolcomplex van St.Louis was ondergebracht, naar de twee bovenzalen overgebracht, die toen leeg stonden.

In de jaren '80 kocht de gemeente het gebouw van de broeders, waarna de collectie onder beheer kwam van een particuliere stichting, maar het duurde nog enkele jaren voordat de gemeente iets aan het achterstallig onderhoud deed. In 1997 is tijdens de grote verbouwing het een en ander verbeterd, desondanks blijft het een oud gebouw met gebreken.

In 2006 zijn de ramen in het trappenhuis vervangen voor dubbelglas. Het oorspronkelijke ornamentenplafond in de Bovenzaal is eind 2010 in eigen beheer gerestaureerd. In 2015 is de vloer in de Gehoorzaal deels vernieuwd. Regelmatig vindt op verschillende plaatsen in het gebouw vochtdoorslag plaats. Muren blijven vochtig en op de noordmuur zijn grote vochtplekken zichtbaar.

Beleid: (13) *De vochtdoorslag (met name aan de noordzijde) blijft een punt van aandacht voor overleg met de eigenaar van het gebouw, i.c. de gemeente Halderberge. Eind 2015 is begonnen met het bijwerken*

van de binnenzijde van de ramen van de Bovenzaal. Deze worden alle nagezien op vocht en houtrot.

De zolder is tijdens de reconstructie in de jaren negentig geheel behandeld tegen boktor e.d. Een nieuwe vloer werd gelegd, het achterste gedeelte ingericht als verantwoord depot en het voorste gedeelte werd in 2004 ingericht als milieueducatieve afdeling. Deze afdeling, die geen museale doelstelling heeft, maar een educatieve, is omwille van veiligheid (doormelding ingeval van calamiteiten) alswel vanuit praktische overwegingen in 2011 verplaatst naar de benedenverdieping.

Beleid: (14) *In het depotgedeelte van de zolder worden de klimatologische omstandigheden permanent geregistreerd met behulp van een datalogger. De zorg hiervoor valt onder de verantwoordelijkheid van de technische dienst. De resultaten van de metingen worden door de conservatoren Natuur en Volkenkunde permanent geëvalueerd.*

b Kwaliteit binnenklimaat

De ontvochtigingsapparatuur die in de afdeling Volkenkunde en op de Bovenzaal (Natuur) is opgesteld, is versleten. Gezien de effecten op het binnenklimaat van deze apparaten dient op korte termijn twee exemplaren te worden aangeschaft. Tot heden kon door het bijstellen van de temperatuur en de in 2007 genomen maatregelen alles redelijk binnen de grenzen blijven.

Volgens de richtlijnen van het Instituut Collectie Nederland (ICN) worden voor een goede klimaatbeheersing in musea aanbevolen een vaste temperatuur tussen de 16 en 18 graden met een maximale schommeling van 2 graden en 3 graden per etmaal; voor relatieve luchtvochtigheid geldt een waarde van 52% plus/minus 3%, met per uur niet meer dan 2% variatie en per etmaal niet meer dan 3%.

Beleid: (15) *Begin van deze beleidsperiode worden de ontvochtigers vervangen daar de huidige zijn versleten. Nader bezien wordt hoeveel er jaarlijks voor dit doel op de begrotingen kan worden gereserveerd.*

c Lichtbeheersing

De TL-buizenverlichting is in de meeste zalen inmiddels verwijderd / vervangen en ook in de vitrines zijn de spotjes met gloeilampen vervangen door verantwoord licht.

d. Depot

Het depot is op orde. De natuurhistorische en volkenkundige collectie heeft een verantwoord onderdak.

Beleid: (16) *Om onder meer de hygiëne in het depot te waarborgen, hebben uitsluitend de conservatoren en registratiemedewerkers toegang tot het depot.*

e Exposities en expositieruimten

De inzichten ten aanzien van de eisen die moeten worden gesteld aan een verantwoorde presentatie van kwetsbare museale objecten zijn de laatste jaren aanzienlijk verdiept. Veel van onze vitrines stammen evenwel uit de periode daarvoor en voldoen niet alle aan de moderne eisen. Omdat het 'bij de tijd brengen' gepaard gaat met intensieve arbeid en kosten, wordt van jaar tot jaar bekeken wat haalbaar is. In 2010 is een aantal vitrines van het Zouavenmuseum overgenomen die in 2011, na de restauratie en bij herinrichting van de Bovenzaal, zijn gevuld. In 2015 is bij de presentatie van de collectie Naeyé rekening gehouden met een inrichting die een authentieke sfeer ademt.

De zaal Volkenkunde wordt, na de expositie over Indonesië, heringericht met vitrines in de stijl van de 19e eeuw, waarmee een zelfde sfeer als in de Bovenzaal zal ontstaan. De huidige vitrines zijn aan vervanging toe.

Beleid (17) *Het bestuur streeft naar de geleidelijke vervanging/verbouwing van vitrines etc. die niet (meer) voldoen aan de huidige inzichten van verantwoorde conservering.*

4.1.2 Actieve conservering

De actieve conservering is het geheel van maatregelen en handelingen dat erop gericht is de toestand van een voorwerp te consolideren, geconstateerd verval tegen te gaan of verval te verhinderen waarvan men de zekerheid heeft dat het binnen afzienbare tijd optreedt.

Aanwezige mogelijkheden voor actieve conservering

Ten aanzien van de *vraat door ongedierte* vindt de bestrijding plaats door middel van lokdoosjes in plaats van ontsmetting. Ook is er controle op aantasting door schimmels. Dit geschiedt door Ruiter BedrijfsHygiëne uit Zundert.

De opslag van de kwetsbare volkenkundige materialen en objecten geschiedt *in papier en dozen van zuurvrij materiaal*. De opslag vindt plaats in het depot.

Beleid: (18) *Continuering van de huidige maatregelen. Daarnaast heeft het bijvullen van de vloeistoffen in de natte collectie prioriteit.*

4.2 Restauratie

Restauratie is het geheel van handelingen en het daaraan voorafgaand onderzoek om een beschadigd of gedeeltelijk verloren gegaan voorwerp in de oorspronkelijke, of een andere, van te voren gedefinieerde toestand te brengen. (zie bijlage 1: Collectieplan punt 3.3 b)

Restauratie van objecten die reeds zijn aangetast of in verval zijn is, slechts op zeer beperkte schaal mogelijk, namelijk slechts in zoverre een eigen medewerker daarvoor mogelijkheden en deskundigheid bezit .

Voor het bekostigen van restauraties of het aanschaffen van vervangend materiaal is een intern fonds beschikbaar waarin een donateur vijf jaar lang vijfhonderd euro stort (t/m 2017).

Beleid: (19) *Vaststelling van een lijst met objecten die voor restauratie in aanmerking komen, alsmede een tijdplanning voor de uitvoering van deze restauratie. De lijst zal op voordracht van de conservatoren worden vastgesteld door het bestuur.*

Beleid: (20) *Incidentele scholing van eigen medewerkers binnen het door Erfgoed Brabant of een andere museale instantie aangeboden scholingsprogramma, mits de kosten begrotingstechnisch gedragen kunnen worden.*

4.3 Beveiligingsplan en Arbo-zorg

4.3.1 Beveiligingsplan

Maatregelen tegen diefstal

Het museumterrein is omgeven door een degelijk hekwerk. De zuidgevel is kwetsbaar door de aanwezigheid van een schoolplein. De ramen van de benedenverdieping zijn evenwel allemaal geblindeerd.

Het museum beperkt zich tot het beveiligen van het gebouw middels goed hang- en sluitwerk. Daarnaast is het beheer zorgzaam.

Het streven naar het aanleggen van een inbraakalarminstallatie kreeg in 2015 gestalte.

Beleid: (21) *Het veiligheids- en calamiteitenplan wordt nader uitgewerkt, maar pas nadat duidelijkheid is omtrent de wettelijke regels die versoepeling zullen ondergaan.*

Publieksruimte

De publieksruimte is inmiddels zodanig dat we er jaren mee vooruit kunnen (effectief gebruikt).

4.3.2 Arbozorg

Het museum streeft er naar in ieder geval haar wettelijke verplichtingen inzake de Arbozorg in de meest ruime zin na te komen. Arbozorg heeft uiteraard te maken met de arbeidsomstandigheden van onze medewerkers en met de ontruiming van het gebouw ten tijde van brandalarm.

Diverse brandpreventieve maatregelen als het aanbrengen van brandcompartimentering tussen de verschillende verdiepingen, een vluchtroute-aanduiding en een vluchtrap voor zolder en expositiezaal zijn in het verleden reeds genomen.

Wettelijk zijn de verplichtingen van de gebruikers en eigenaar van een gebouw vastgelegd in de Woningwet en de Arbowet.

Specifieke eisen aan gebouwen en het gebruik van de gebouwen zijn geregeld in het Bouwbesluit, Bouwverordening en het Arbobesluit.

Taken

De medewerkers van het museum zullen een bepaalde taak krijgen bij calamiteiten en zijn als zodanig ook herkenbaar. Taken die zij op zich nemen zijn:

Leiding nemen bij ontruimmingen

EHBO-taken

1^e bluswerkzaamheden

Informeren van brandweer, politie en andere hulpverleners en het museum bestuur.

Scholing

Voor het vervullen van hun taken zullen medewerkers opgeleid worden tot bedrijfshulpverleners.

Beleid: (22) *Het bestuur draagt er zorg voor dat medewerkers worden geïnstrueerd hoe te handelen tijdens calamiteiten. Gelet wordt op het bezitten van een bedrijfshulpverleningscertificaat.*

Beheerstaak

De beheerstaak omvat het geheel van voorschriften omtrent het gebruik van de collectie.

4.4 Museale en niet-museale objecten

Bij het gebruik van de collectie kan gedacht worden aan verschillende doeleinden zoals: presentatie, studie, educatie, onderzoek en genoeg.

Een duidelijke scheiding moet gemaakt worden tussen museale en niet-museale objecten.

Tot de museale objecten behoren die welke in de vaste opstelling staan, die regelmatig geëxposeerd worden of die nooit het depot verlaten. Deze onderscheiding is nodig om de conserveringsprioriteit te bepalen.

Gezien de beperkte omvang van de museumcollectie zullen in principe alle museale objecten voor kortere of langere tijd voor expositie beschikbaar moeten zijn.

Wel dient rekening te worden gehouden met de kwetsbaarheid van sommige categorieën van voorwerpen.

Beleid: (23) *De conservatoren bepalen de tijdsduur en de omstandigheden gedurende welke/waaronder kwetsbare objecten geëxposeerd worden. Zij zijn eveneens verantwoordelijk voor het toezicht daarop.*

4.5 Afstoting, bruikleen en verhuur van objecten

Afstoting

Er is een register van afgestoten en vernietigde voorwerpen (zie bijlage 2a).

In het geheel van de museumcollectie zijn ook voorwerpen aanwezig, die strikt genomen niet behoren tot geologie, natuur of volkenkunde. Zij zullen evenwel worden bewaard onder de titel “artefacten uit de westeuropese cultuur” onder verantwoordelijkheid van de conservator volkenkunde. Wellicht dat deze objecten in een later stadium dienst kunnen doen in een “crosscultural”-expositie.

Eventuele afstoting alsnog van sommige van deze voorwerpen geschiedt alleen als er daarvoor elders een meer passend onderdak is gevonden.

Bruikleen

Er zijn voorschriften voor bruikleen geven/ verhuur opgesteld (zie bijlage 1: Collectieplan punt 6.4). Het register van in bruikleen afgestane/ontvangen voorwerpen bevat de terzake dienende informatie daarover, alsmede het overzicht van inkomende en uitgaande objecten (zie bijlage 2bc).

Beleid: (24) *De verantwoordelijkheid voor bruikleen berust bij de respectievelijke conservatoren. Zij fiatteren de aangevraagde bruikleen of wijzen deze, met redenen omkleed af. Uitgangspunt blijft dat in principe niets wordt uitgeleend, gezien de kwetsbaarheid van de (historische) objecten.*

Verhuur

Verhuur van objecten vindt plaats onder dezelfde condities als de bruikleenverschaffing.

Beleid:(25) *De verantwoordelijkheid voor verhuur berust bij de betreffende conservatoren. Zij fiatteren de aangevraagde huur of wijzen deze, met redenen omkleed af. De huurprijs wordt, op advies van de betreffende conservator vastgesteld door het bestuur of diens vertegenwoordiger. Uitgangspunt blijft dat in principe niets wordt verhuurd, gezien de kwetsbaarheid van de (historische) objecten.*

4.6 Handelingsbevoegdheid

De bevoegdheid wie welke handelingen aan museale objecten verricht en wie toegang hebben tot het depot berust bij de conservatoren, in samenspraak met de voorzitter. Uitgangspunt is dat het depot geen publieksfunctie heeft en dat niet-medewerkers geen toegang hebben.

Is geen conservator aangesteld, dan is het een bestuursaangelegenheid

Beleid: (26) *Handhaven van de handelingsbevoegdheid van medewerkers alsmede de toegangsbepalingen tot het depot.*

Beleid: (27) *Handhaven van richtlijnen ten aanzien van de opslag en hantering van de objecten (afstoffen, bijschilderen, kleine restauraties).*

Hoofdstuk 5 Documentaire taak

De documentaire taak omvat de collectieadministratie, de zorg voor de bibliotheek/mediatheek en de systeemontsluiting.

5.1 Collectie-administratie

Deze bestaat uit een tweetal activiteiten, t.w. de registratie en documentatie van de objecten uit de museumcollectie.

5.1.1 Registratie

Registratie houdt in het vastleggen van een aantal elementaire gegevens over objecten uit de museumcollectie.

Doel: informatie ter beschikking stellen voor juridische verantwoording en voor beheerstaken, beveiliging en management van de collectie alsmede voor andere kernactiviteiten als presentatie, onderzoek en informatievoorziening.

5.1.2 Documentatie

Documentatie houdt in een beschrijving te geven van de formele gegevens van het object

5.2 Bibliotheek

Het museum beschikt over een bibliotheek van boeken en tijdschriften. De diaseries en daarmee samenhangend het te vertonen klankbeeld voor bezoekers zijn afgestoten en vervangen voor digitale producten.

De boeken zijn alle genummerd volgens het Sisosysteem en er wordt t.z.t. een catalogus samengesteld. Boeken worden niet uitgeleend. Wel wordt een registratiesysteem opgesteld voor medewerkers die voor onderzoek boeken mee willen nemen.

Beleid: (28) *De beeldpresentatie voor bezoekers is aan vervanging toe. Gezocht wordt naar (vaste) medewerkers op dit gebied. De Gehoorzaal is op dit gebied gedigitaliseerd. Aandacht wordt besteed aan het meer en regulier tonen van (welkomst)films.*

5.3 Systeemontsluiting

Deze houdt in een beschrijving geven van het gegevensbestand voor informatie, presentatie en onderzoek en daarvoor een zoekbestand samen te stellen met een index met mogelijke ingangen en trefwoorden.

Beleid: (29) *De verantwoordelijkheid voor de documentaire taak berust bij de conservatoren van de vijf afdelingen.*

Beleid: (30) *Het Collectieplan is als bijlage 1 toegevoegd aan dit beleidsplan*

Beleid: (31) *De bibliotheek/mediatheek is in principe slechts toegankelijk voor medewerkers. Buitenstaanders kunnen op verzoek hiervan ter plaatse gebruik maken.*

Hoofdstuk 6 Publiekstaak

Tot de publiekstaak worden gerekend:

- a. de presentatie van de collectie in vaste en tijdelijke tentoonstellingen
- b. de samenstelling van het publiek
- c. de publiekswerving
- d. de aanvullende activiteiten.

6.1 Algemeen

6.1.1 Bereikbaarheid

a Het museum is gunstig gelegen in de kom van Oudenbosch met in de directe nabijheid haltes van het openbaar vervoer (busdiensten en spoorwegen). Er zijn in voldoende mate gratis parkeerplaatsen beschikbaar voor auto's. Fietsen kunnen op het museumterrein worden gestald.

b De bewegwijzering naar het museum is verbeterd nadat de gemeente bij de invalswegen handwijzers heeft geplaatst. Ook zijn er elektronisch geregelde informatiezuilen in de diverse dorpskernen. Omdat het museumgebouw vanaf de straat vrijwel niet herkenbaar is en de toegangspoort smal en onaantrekkelijk, is er in 2008 een banier van drie meter aangebracht aan de straatzijde.

Verder is het museum onderdeel van het zgn. Parelpad; een wandelpad van historische 'parels' in het centrum van Oudenbosch, verbonden door roestvrijstalen cirkels in het plaveisel. Het Parelpad is de rode draad die fysiek in het gebied ligt en het middel om de domeinen te verbinden en naar buiten te treden. Op de website www.parelpad.nl staat een collectieve agenda met linken naar de afzonderlijke deelnemers.

Binnen het bestuur leeft de wens om een afzonderlijke stoeptegels te ontwerpen met de museumaanduiding naar ons pand.

Beleid: (32) *Activiteiten worden ondernomen om te komen tot een ontwerp voor een opvallende stoeptegels. Is het haalbaar deze tegen lage kosten te (laten) vervaardigen, dan wordt deze op eigen initiatief geplaatst aan de Markt.*

6.1.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid voor gehandicapten

Het museum voldoet aan de richtlijnen voor toegankelijkheid. In 2010 heeft de Stichting Zet de toegankelijkheid onderzocht en de bevindingen met enkele suggesties neergelegd in een rapport.

De thans aanwezige voorzieningen voor mensen met een lichamelijke handicap zijn:

- rolstoeltoilet,
- rolstoellift,
- afwezigheid van drempels

6.1.3 Voorzieningen voor het publiek

De volgende voorzieningen zijn voor het publiek aanwezig:

- een garderobe
- toiletten

- een museumwinkel
- een informatiebalie
- een folderrek
- een koffiehok

6.1.4 Openstelling

Openingstijden: elke woensdag, zaterdag (mei t/m september) en zondag van 14.00 - 17.00 uur

Toegangsprijzen worden van jaar tot jaar vastgesteld

CJP gratis.

Groepen vanaf 15 pers. 20% korting (*groepsbezoek kan op aanvraag ook buiten de openingstijden*)

Ruimere openingstijden zijn mogelijk bij meer vrijwilligers die overdag het museum kunnen bemannen.

Deelname aan de Museumkaart is niet haalbaar voor ons: twee voorwaarden zijn daarvoor een belemmering.

In de eerste plaats: alleen musea die lid zijn van de Nederlandse Museumvereniging, mogen deelnemen aan de Museumkaart. Dat lidmaatschap kost enkele honderden euro's per jaar aan contributie, en levert ons – afgezien van de Museumkaart – geen voordelen op. Het is niet waarschijnlijk dat de opbrengsten van de Museumkaart opwegen tegen de extra kosten.

Een tweede voorwaarde is dat het museum gedurende tenminste zes maanden per jaar op vijf dagen per week geopend is. Het in de vorige alinea genoemde tekort aan vrijwilligers maakt dit onhaalbaar.

Beleid: (33) *Het bestuur streeft er bij voortduring naar om de beschikbaarheid van het aantal vrijwilligers uit te breiden. Bij beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers kan een extra bezoekmiddag (bijvoorbeeld op vrijdag) worden overwogen.*

6.2 De presentatie van de collectie

Bij ontvangst

Bezoekers werden bij het begin van hun bezoek ontvangen met de vertoning van een diaklankbeeld als introductie op de tentoonstelling. Omdat dit diaklankbeeld is verouderd, wordt dit tegenwoordig achterwege gelaten. Een nieuw 'diaklankbeeld' is vereist. (zie ook 5.2).

Beleid: (28) *De beeldpresentatie voor bezoekers is aan vervanging toe. Gezocht wordt naar (vaste) medewerkers op dit gebied. De Gehoorzaal is op dit gebied gedigitaliseerd. Aandacht wordt besteed aan het meer en regulier tonen van (welkomst)films.*

6.2.1 Opstelling

a. Vaste exposities

Het museum beschikt over onvoldoende expositiemogelijkheden voor het tentoonstellen van de gehele collectie. Periodiek kiezen we welke delen van de collectie we laten zien. Nagenoeg in vaste opstelling staan de collecties in de Bovenzaal, bij Geologie, Archeologie en tot in 2015 Volkenkunde. Over de duur van de huidige expositie bij Volkenkunde (Nederlands Indië) is nog niets te zeggen.

b. Tijdelijke tentoonstellingen

Wanneer zich de gelegenheid voordoet, zijn er thema-exposities (bv. het gebouw, Religieus Erfgoed, e.d.) maar ook thema's als 'Albino's' of bijzondere schenkingen. Ook wordt ingespeeld op de actualiteit om voorwerpen of deelcollecties voor het voetlicht te brengen.

c. De looproute binnen het museum is te volgen via het doorlopen van opeenvolgende ruimtes. Deze route is aangegeven met bordjes op de muren.

Elke bezoeker ontvangt bij binnenkomst een kleine folder met plattegrond en informatie over de afdelingen.

Voor een euro is de museumgids te koop.

d. De presentatie is opgebouwd uit vitrines met objecten, begeleid door teksten en beeldmateriaal, modellen.

Voorts zijn er een nagebouwde hut, spelletjes en diorama's.

6.2.2. Beteksting

a Voor het publiek zijn op tekstborden de feitelijke gegevens vermeld van de objecten en bij de diorama's zijn overzichtstekeningen toegevoegd.

Beleid: (34) *Getracht wordt waar mogelijk meer informatie te verstrekken op de tekstbordjes dan slechts een aanduiding (met name herkomst, oorsprong, gebruik).*

b Er is uniformering in de belettering

c Publicaties

Het museum maakt eigen publicaties over de collectie in de vorm van een informatieve folder en in het tweemaal per jaar verschijnend blad "Museum op Zicht". Wanneer nieuws een dringend karakter heeft, wordt een Nieuwsbrief uitgegeven.

6.3 De tijdelijke tentoonstellingen

Hierover werd bij 6.2.1 het nodige opgemerkt. Het nu volgende is dan ook bedoeld om de grenzen van de mogelijkheden aan te geven.

6.3.1 Faciliteiten, personeel en financiële middelen

Het museum beschikt over beperkte faciliteiten om een tijdelijke tentoonstelling te organiseren.

De financiën zijn beperkt, de ruimte ook, evenals de deskundigheid van het personeel.

6.4. Publiek algemeen

6.4.1. Samenstelling

Op woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag komen individuele bezoekers naar het museum.

Op afspraak komen er groepen jongeren in schoolverband, ouderen, verenigingen, bonden, recreatieve gezelschappen en specifiek geïnteresseerden.

Incidenteel wordt de Gehoorzaal 'verhuurd' tbv cursussen, Kinderkunstatelier of 'groepen onderweg' (bijv. fietsers).

6.4.2. Aantallen

Bezoekersaantallen volgen de landelijke trend. Deze vertoonde in de eerste jaren van de 21^e eeuw een geleidelijk dalende tendens. Het bestuur denkt deze achteruitgang tenminste ten dele te kunnen compenseren met nieuwe exposities en publiciteit rond objecten.

De scholen die belangstelling hebben, komen uit eigen beweging.

6.5. Publieksbegeleiding

6.5.1. Informatie van en over het publiek

In verband met de daaraan verbonden kosten en tijdsinvestering wordt er tot dusver niet specifiek aan publieksonderzoek gedaan.

6.5.2. Publiekswerving

Voorlichting en werving van bezoekers vindt plaats door middel van:

- het verspreiden van folders en affiches
- contacten met regionale VVV's
- contacten met regionale kranten en omroepen
- het onderhouden van een internetsite: www.nvmoudenbosch.nl, facebook en twitter

Pr-problematiek

Eén van de problemen waar kleine musea in het algemeen en dus ook ons museum mee worstelt, is het antwoord op de vraag: hoe bereiken we ons publiek? Immers: zonder bekendheid geen bezoekers. De gebruikelijke kanalen via de media zijn slechts te benutten als er ook nieuws te melden valt. In het algemeen bij activiteiten dus. Dat is ook de enige gelegenheid waarbij aandacht vragen geen geld kost.

Voor een gestage toestroom van bezoekers is dat evenwel onvoldoende. Geld voor uitgebreide reclame is er niet, hooguit incidenteel in lokale/regionale publicaties.

Wel kan gedacht worden aan het middel om sponsors incidenteel toegangsbewijzen te verstrekken voor bijvoorbeeld personeel om op die manier de naamsbekendheid van het museum en het enthousiasme bij bezoekers te vergroten. (Sinds 2015 geeft het NVMO elke betalende bezoeker een toegangkaartje met daarop basisinformatie over het museum. Een soort visitekaartje dat fungeert als reclame.)

De kracht van het museum ligt in de collecties en het is dan ook zaak gebruik te maken van de diverse unieke voorwerpen om daarmee in het nieuws te treden.

Beleid: (35) *Middels wisselende thema-exposities en het met regelmaat in de schijnwerpers zetten van bijzondere voorwerpen wil het bestuur het NVMO meer in de publiciteit brengen.*

6.5.3. Aanvullende activiteiten

a. Educatieve activiteiten binnen het museum

- speurtochten voor kinderen
- incidenteel doemiddagen voor kinderen
- rondleidingen voor groepen

- lezingen over onderwerpen die met de collectie samenhangen
- cursussen natuuroriëntatie
- cursussen voor volwassenen; geologie/archeologie en natuurhistorisch.

Een Educatieve Dienst waarin elke geleding van het museum is vertegenwoordigd, vormt de samenstelling en begeleiding van bovengenoemde activiteiten. Helaas blijft dat een wens zolang er onvoldoende medewerkers zijn die deze dienst kunnen bemensen. In deze beleidsperiode moet deze dienst voorzien worden van een stevige basis.

Beleid: (36) *De Educatieve Dienst wordt voorzien van een stevige basis door uitbreiding van het aantal medewerkers op dit gebied. Getracht wordt een groep deskundigen te formeren vanuit het onderwijs, staatsbosbeheer en jonge onderzoekers. Dit heeft een hoge prioriteit.*

Beleid: (37) *Extra aandacht wordt besteed aan minimaal 2 lezingen per jaar alsmede minimaal 1 excursie.*

b. Faciliteiten.

Faciliteiten om de educatieve activiteiten te realiseren zijn

- een multifunctionele ruimte om groepen te ontvangen
- audiovisuele apparatuur;
- binoculaires;
- speurtochten
- klankbeelden

6.6 educatie

Educatie is – naast de museale verantwoordelijkheid – de tweede pijler van het NVMO. Door haar educatieve achtergrond is het NVMO in staat zich speciaal te richten op jongeren en op het onderwijs in het algemeen.

Om de doelstelling (kennis, inzicht en betrokkenheid bij natuur en landschap vermeerderen en bezoekers kennis laten nemen van andere culturen en waar mogelijk de band met Oudenbosch te benadrukken) wordt samenwerking met het onderwijs nagestreefd.

Terugkijken op de vroegere verzamelactiviteiten van het NVMO maakt duidelijk dat de collectie dankzij het gebruiksdoel (onderwijs) en de diverse interesses van de broeders erg veelzijdig is. De afgelopen decennia is het verzamelen op zich ondergeschikt geworden aan het hervinden, onderzoeken en ontsluiten van de bestaande collectie. Aansluitend bij de missie van het museum wordt de persoonlijke ontwikkeling van het publiek gestimuleerd door ‘educatie en interactie’ als integraal onderdeel te zien van de collectiepresentatie.

Medewerkers van het NVMO brengen deze missie in praktijk door hun kennis van en passie voor de aanwezige collecties op inspirerende, leerzame en zo direct mogelijke wijze over te brengen aan het publiek.

Beleid: (38) *Nauwere samenwerking met het onderwijs wordt nagestreefd en waar mogelijk bevorderd. Het (gezamenlijk) ontwikkelen van educatieve projecten wordt zonodig gestimuleerd.*

Hoofdstuk 7 Bestuur en Medewerkers

7.1 Juridische status

7.1.1 De verantwoordelijkheid voor het museum berust bij het bestuur van de Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum in Oudenbosch.

7.1.2 Het museum wordt naar buiten toe vertegenwoordigd

1 door de voorzitter, in voorkomende gevallen al dan niet vergezeld door een of meerdere van de andere leden van het bestuur. Bij ontstentenis van de voorzitter wordt deze vervangen door de vice-voorzitter, dan wel door een of meerdere door het bestuur aan te wijzen andere bestuursleden.

2 bij delegatie namens het bestuur door

- de voorlichter/ p.r.-functionaris, eventueel bijgestaan door het hoofd van de Educatieve Dienst, in zaken die de voorlichting over publieksactiviteiten van het museum betreffen
- een of meer andere bestuursleden in situaties van meer specialistische aard, zoals bijvoorbeeld bouwkundige zaken, fondswerving etc.

7.2 Samenstelling bestuur

7.2.1 Deze is geregeld in de Statuten.

7.2.2 De samenstelling van het huidige bestuur is als volgt:

M.J.A. Deelen, voorzitter en p.r.-functionaris/voorlichter (dubbelfunctie)

E.N. Deelen-Beekman, secretaris

C. Daleboudt, penningmeester

V. Willemsen, organisatie groepsopvang en evenementen, beheer verkoop

S.A. Eland, fondsenwerving

(vacatures conservator Natuurhistorie, Volkenkunde, bestuurslid educatie bestuurslid bouwzaken, bestuurslid algemeen)

Het rooster van aftreden is opgenomen in het Huishoudelijk Reglement

Beleid: (39) *gestreefd wordt de openstaande bestuursvacatures zo snel als mogelijk in te vullen en zodra zich geschikte kandidaten voordoen. In 2016 wordt binnen het bestuur vastgesteld waaraan exact behoefte is en waaraan kandidaten moeten voldoen (middels een functieomschrijving).*

7.2.3 Indien een of meer bestuursleden zich bij aftreden niet herkiesbaar stellen of om andere redenen het bestuur verlaten, zorgen de overgebleven bestuursleden voor vervanging door daartoe naar de mening van het bestuur (een) geschikte kandida(a)t(en) uit te nodigen tot het bestuur toe te treden.

7.2.4 De zeggenschap in het museum wordt namens het bestuur door de voorzitter uitgeoefend. Onderdelen van dit mandaat kunnen door deze worden gedelegeerd aan daartoe aan te wijzen personen. Overeenkomstig het bepaalde in Art. 5.3 van het Huishoudelijk Reglement regelt de vice-voorzitter personele aangelegenheden ten aanzien van beroepshalve aangestelden.

7.3 Organisatiestructuur

7.3.1 De huidige organisatiestructuur komt tot uiting in de taakverdeling binnen het bestuur:

Voorzitter	algemene leiding, personele aangelegenheden excl. dienstrooster medewerkers
Secretaris	beheer secretariaat
Penningmeester	beheer financiën, vice-voorzitter
Hoofd Ed. Dienst	organisatie educatieve taken
Voorlichter	contacten met persorganen, vormgeving periodiek
Bestuurslid	organisatie groepsopvang en evenementen, beheer verkoop, samenstellen dienstrooster medewerkers
Bestuurslid	conservering en expositie volkenkundige objecten
Bestuurslid	bouwzaken
Bestuurslid	conservator natuur

7.4 Personeel

7.4.1 Er is één betaalde medewerker in dienst van het museum voor een aantal uren per week. Zij is belast met schoonmaakwerkzaamheden.

7.4.2 Er zullen inspanningen worden verricht om voor de groepsopvang op doordeweekse dagen een parttime betaalde medewerker beschikbaar te krijgen. Gezien de financiële positie van het museum zal de honorering van deze medewerker uit externe bronnen moeten plaatsvinden.

Beleid: (40) *Zodra zich een mogelijkheid voordoet, wordt getracht een betaalde parttime-medewerker aan te stellen.*

7.5 Vrijwilligers

7.5.1 De openstelling van het museum wordt gerealiseerd door vrijwillige medewerkers. Zij verrichten baliediensten, onderhoud, houden toezicht, kortom alle werkzaamheden om het museum draaiend en representatief te houden.

7.5.2 Om in de toekomst ook rondleidingen te kunnen blijven verzorgen, is het beleid van het bestuur erop gericht om daartoe geschikte medewerkers te scholen.

7.5.3. Bij rondleidingen dient te worden gedacht aan groepen van 15 personen of meer die zich voor een begeleid bezoek aanmelden. De betreffende medewerkers zullen dus op doordeweekse dagen op afroep beschikbaar moeten zijn.

7.5.3 De vrijwillige medewerkers zijn tijdens de uitoefening van hun functie voor het museum verzekerd voor aansprakelijkheid tegen derden.

7.5.4 Het bestuur is van mening dat aan de vrijwillige medewerkers in principe een vergoeding dient te worden verstrekt van kosten die deze maken om hun taak te kunnen uitvoeren. Met name dient hierbij te worden gedacht

aan tegemoetkoming in de reiskosten voor de medewerkers die buiten Oudenbosch wonen. Zolang de financiële positie van het museum dit niet toelaat kan evenwel aan dit standpunt geen uitvoering worden gegeven.

In uitzonderingsgevallen kan in overleg met het bestuur incidenteel van deze regeling worden afgeweken.

Beleid: (41) *Om in de toekomst ook rondleidingen te kunnen blijven verzorgen, is het beleid van het bestuur erop gericht om daartoe geschikte medewerkers te scholen.*

7.6 Personeelsplan

Zodra de financiële armslag van het museum de aanstelling van een (parttime) professionele kracht toelaat, dient de organisatiestructuur daarop te worden aangepast.

Beleid: (42) *Om de betrokkenheid van vrijwilligers op peil te houden, verstrekt het bestuur maandelijks een vlugschriftje ('Tussendoortje'). Hierin ligt de nadruk op ontwikkelingen en beleid. Verder zal het bestuur een programma opstellen om de medewerkers te 'scholen' over de gang van zaken binnen het museum en de collecties om de professionaliteit te vergroten. De vrijblijvendheid tot het volgen van deskundigheidbevorderende cursussen wordt zo klein mogelijk gemaakt.*

Hoofdstuk 8 Financiering

8.1 Exploitatie

De exploitatiebegroting is slechts met grote moeite sluitend te houden. Weliswaar stijgen de opbrengsten uit bezoek en verhuur, maar de kosten stijgen aanzienlijk sneller. Het verwerven van de benodigde gelden is een voortdurende zorg voor het bestuur.

8.1.1. Eigen inkomsten

Het museum kent als eigen inkomstenbronnen

- entreegelden
- bijdragen van de deelnemers aan activiteiten
- bijdragen van donateurs en sponsors
- opbrengsten van winkelverkoop
- subsidies van overheid en fondsen

De tarieven van het entreegeld volgen in het algemeen de inflatie.

Beleid: (43) *Plannen om de tarieven ingrijpend te herzien zijn er niet vanwege het nadelige effect dat dit zou hebben op de realisering van de doelstellingen van de stichting.*

8.1.2. De Overheid

De gemeente Halderberge verstrekt een structurele subsidie, die echter onvoldoende mogelijkheid biedt om een verantwoorde exploitatie van het museum te voeren. Voor de jaren 2013, 2015 en 2016 is daarom een aanvullend subsidiebedrag toegekend. Die aanvulling zal zeker in latere jaren nog gecontinueerd moeten worden; het gesprek daarover met de gemeente duurt voort.

De gemeente Halderberge stelt bovendien het gebouw beschikbaar voor een huurbedrag van € 0,45 per jaar.

Beleid: (44) *Het bestuur blijft in gesprek met de gemeente om een zodanig structureel subsidiebedrag te bereiken dat een niet-verliesgevende exploitatie gewaarborgd blijft.*

8.2. Ondersteunende instelling

In oorsprong werd het museum beheerd door de congregatie van de Broeders van de H. Aloysius. Deze congregatie ondersteunt de activiteiten van het museum nog steeds in financiële zin.

8.3 Donateurs

Het donateursbestand van het museum is weliswaar zeer trouw, maar ook sterk vergrijsd. Werving van nieuwe donateurs heeft dan ook hoge prioriteit. Een actie om donateurs aan te trekken door inzet van het boek over de collectie-Naeyé is in voorbereiding en krijgt in 2016 vaste vorm.

Beleid: (45) *Het bestuur zal het publieksboek dat behoort bij de collectie Naeyé inzetten als beloning voor nieuwe donateurs, en trachten vervolgens via inlegvellen in het boek een sneeuwbal effect te bewerkstelligen.*

8.4 Sponsoring

Het verwerven van sponsorgelden, zowel structureel als voor concrete doelen, is gaandeweg moeilijker geworden. Bedrijven worden steeds kritischer op de besteding van hun (altijd beperkte) promotiebudgetten. Wel is een aantal bedrijven bereid gevonden, een bescheiden bijdrage te leveren in de productiekosten van het publieksboek bij de collectie-Naeyé.

Beleid: (46) *Het bestuur blijft doorgaan instellingen en bedrijven om financiële bijstand verzoeken voor concrete projecten.*

8.5 Projectsubsidies

De grote cultuurfondsen – Prins Bernhard Cultuurfonds, VSB-fonds – hebben steeds minder geld te verdelen over meer aanvragen. Wel heeft het Mondriaanfonds sinds kort de museumsubsidie ook opengesteld voor andere musea dan die voor de beeldende kunsten; in hoeverre daar nog een subsidiebron valt aan te boren, moet nader worden onderzocht.

De regeling “Basistaken Musea”, op grond waarvan de provincie Noord-Brabant een aantal malen heeft bijgedragen in specifieke projecten, is in 2015 beëindigd. Daar is een nieuwe regeling voor in de plaats gekomen; ook daarvan moeten de mogelijkheden nader worden bekeken.

Beleid: (47) *Bij concrete projecten wordt steeds gezien of er - naast bedrijven - fondsen en/of overheidsinstanties zijn die daarbij kunnen subsidiëren c.q. daaraan kunnen deelnemen. Daarbij worden de mogelijkheden die de provincie Noord-Brabant biedt, in elk geval betrokken.*

8.6 Overige bijdragen

Het museum beschikt over een tijdelijk en beperkt fonds voor aankoop en/of restauratie van de collectie (€ 500,- per jaar tot 2017 door een donateur). Wanneer de financiën het toelaten of de noodzaak zich aandient, worden objecten gerestaureerd/aangekocht.

Beleid: (48) *Getracht wordt het aankoop/restauratiepotje in stand te houden, mogelijk met gerichte sponsorwerving. In noodgevallen wordt hoe dan ook gerestaureerd.*

Hoofdstuk 9 Samenwerking met andere (museale) instanties

9.1 Inleiding

Het samenwerkingsverband tussen de verschillende Oudenbossche bezienswaardigheden leidt een relatief slapend bestaan. Reden is ondermeer dat het reguleren als bijvoorbeeld gelijke openingstijden nog steeds niet haalbaar blijkt. Eerder is daarom besloten de krappe tijd vooral te besteden aan de voltooiing van de werkzaamheden in eigen museum. Initiatieven in het kader van samenwerking vanuit de andere deelnemers zullen uiteraard zeker worden gesteund.

Op initiatief van Bernardus Wonen is in 2014 in het centrum van Oudenbosch een ‘parelpad’ ontwikkeld dat diverse bezienswaardigheden verbindt. Een spoor roestvrijstalen ‘punaises’ leidt bezoekers langs verschillende historische objecten en locaties. Uiteraard is ook het NVMO zo’n parel. Elk aangesloten monument heeft ook een verwijsbord.

Een wens blijft een soort dagkaart met toegang tot de musea (+ kop koffie in bijvoorbeeld Tivoli), waarbij de opbrengsten naar rato worden verdeeld over de deelnemers. Dit is vooralsnog geen beleidsdoel van het museumbestuur.

9.2 Verwante organisaties

Het bestuur is van mening dat in het museum ook plaats dient te zijn voor verwante organisaties. Deze kunnen tegen vergoeding van de reële kosten gebruik maken van de accommodatie op daartoe tevoren vast te leggen tijden.

Beleid: (49) *Het bestuur blijft binnen het kader van de praktische mogelijkheden brancheverwante organisaties tegen vergoeding gelegenheid geven van de museumruimte gebruik te maken.*

9.3 Contacten met andere musea

Contacten met collegamusea als Naturalis, het Natuurhistorisch Rotterdam e.a. zijn, naast het collegiale niveau, van dien aard dat in- en uitlenen van objecten voorkomt en waar mogelijk/nodig samenwerking optioneel is.

10 Slot

De voorbije periode

De beleidsperiode 2000-2003 werd gekarakteriseerd als de periode van “*afmaken en consolideren*”.

Het depot werd gerealiseerd en een begin werd gemaakt met de verbouwing van het overgebleven gedeelte van de museumzolder tot milieueducatieve afdeling. De oorspronkelijk ca. 200 m² waarmee in 1985 begonnen is, is in de periode tot 2004 ruim verdrievoudigd.

Het aantal vrijwillige medewerkers groeide in die periode van 8 naar 43.

De periode die volgde (2004-2007) kreeg de titel: “*Verbreiding en Verdieping*”

Het museum ontving het predicaat “Geregistreerd Museum” en mocht zich daarmee tot de top rekenen van de nederlandse musea. Nadruk werd gelegd op de beheersing van het binnenklimaat alsmede het verankeren van het museum in de samenleving. De periode viel echter samen met de golfbeweging dat mensen van ‘het eerste uur’ begonnen weg te vallen. Ook binnen het bestuur viel dit voor en dergelijke bestuurswisselingen schijnen zelden zonder rimpelingen te verlopen. Cruciale functies als die van penningmeester waren een zorgenkindje. Gelukkig was ook dit van voorbijgaande aard. Het aantal vrijwilligers steeg een klein beetje tot 48.

De beleidsperiode 2008-2011 richtte zich voornamelijk op het bestendigen van de opwaartse lijn en het behouden van het predicaat “Geregistreerd Museum”. Ook kreeg het interieur extra aandacht. Het eind van de beleidsperiode viel samen met het 25-jarig bestaan van de stichting.

Het thema was “*Inspireren, doorgeven en weer terugontvangen*”.

Tijdens de jaren 2012 – 2015 ging extra aandacht uit naar de vrijwillige medewerker om deze te laten voldoen aan het professionelere imago van het museum. Dit was ook een beleidsonderdeel van het eerdere beleidsplan, al werd het een nadrukkelijker beleidsdoel. Als thema werd gekozen voor “*Betrekken, vertellen, bestendigen*”, waarbij zowel de medewerkers, de bezoekers, de lokale/regionale bevolking als wel de scholen werden beoogd.

Voor de periode 2016 – 2019 is als thema gekozen

“Afkomst en toekomst”.

waarmee wordt aangegeven dat erfgoed niet alleen aan de basis staat van onze cultuur, maar ook de richting bepaalt waarheen we gaan. Met de huidige collecties bezit het NVMO een belangwekkend deel erfgoed dat meetelt in het culturele en museale aanbod binnen Nederland en dat een helder beeld schetst van geschiedkundige ontwikkelingen op rooms-katholiek gebied als wel op volkenkundige delen en inheems natuurhistorisch terrein. Van belang is dat de collecties zo langzamerhand op een niveau komen dat ze - zeker op Volkenkundig terrein - van nationaal belang zijn.

In het licht van een mogelijke verhuizing zijn toekomstplannen bepalend voor het verdere bestaan van het NVMO, waarbij groei en mogelijkheid daartoe een vereiste is, omdat het NVMO geen statisch geheel is maar groeikracht in zich draagt.

11 Overzicht van de Beleidsvoornemens

2.1 Huisvesting, omgevingsinrichting en toegankelijkheid

Beleid: (1) *Het bestuur streeft ernaar voor de huisvesting gebruik te blijven maken van het gebouw Markt 30a, welk gebouw op huurbasis door de gemeente Halderberge beschikbaar wordt gesteld. Bij een verhuizing echter, zoals door de gemeente beoogd, wordt een coöperatieve houding aangenomen waarbij het welvaren van het museum altijd voorop blijft staan. Groei en mogelijkheid daartoe is tevens een vereiste.*

2.3 Automatisering

Beleid: (2) *Het bestuur voorziet in de planperiode in een toereikend computersysteem waarin registratie, meetgegevens en administratieve bestanden zijn vertegenwoordigd.*

Beleid: (3) *Het bestuur voorziet in de planperiode in uniformering en professionalisering van de registratie.*

Beleid: (4) *Het bestuur blijft zoveel mogelijk gebruik maken van het aanbod om vormgeving van tentoonstellingsmateriaal, cursusboeken etc. tegen de materiaalkosten in eigen beheer te doen.*

2.4 Marketing

Beleid: (5) *Als concrete marketingdoelstelling hanteert het bestuur: "het inzetten van de collecties van het museum ten behoeve van educatie en ontwikkeling op het gebied van natuurhistorie en volkenkunde, alsmede ter bewustwording van de historie en de uniciteit van de objecten. Dit alles gericht op bezoekers in het algemeen en jongeren in het bijzonder."*
De invulling hiervan hangt onder meer samen met de buiten de zondag beschikbare vrijwilligers voor groepsopvang op weekdays.

2.5 "Geregistreerd Museum"

Beleid: (6) *Het bestuur zorgt voor een jaarlijkse zelfevaluatie volgens de geldende voorwaarden van het Museumregister. Het draagt zorg voor de maatregelen die noodzakelijk zijn om ten minste aan de actuele registratienormen te (blijven) voldoen.*

3.4 Toekomstig wervings-, aankoop- en afstotingsbeleid

Beleid: (7) *Voor onderhoud of de aanschaf van nieuwe objecten is tot 2019 een beperkt budget dankzij een vijfjarig fonds van een donateur.*

Beleid: (8) *Een min of meer actief beleid wordt gevoerd ter verwerving van bijzondere, aanvullende particuliere collecties door schenking.*

Beleid: (9) *Incidentele schenkingen door particulieren worden eerst door de conservator beoordeeld voordat deze daadwerkelijk worden aangenomen.*

Beleid: (10) *Restauraties en preparaties geschieden door een externe preparateur. Restauraties van bijzondere exemplaren krijgen altijd prioriteit.*

Beleid: (11) *Beleid is alleen datgene in de collectie te houden dat binnen de voor de museumregistratie in 2003 gedefinieerde collecties valt.*

3.5 Collectieplan

Beleid: (12) *De oorsprong en het ontstaan van de collecties door de broeders krijgt aandacht en een eigen plek binnen het museum.*

4.1.1 Passieve conservering

Beleid: (13) *De vochtdoorslag (met name aan de noordzijde) blijft een punt van aandacht voor overleg met de eigenaar van het gebouw, i.c. de gemeente Halderberge. Eind 2015 is begonnen met het bijwerken van de binnenzijde van de ramen van de Bovenzaal. Deze worden alle nagezien op vocht en houtrot.*

Beleid: (14) *In het depotgedeelte van de zolder zullen de klimatologische omstandigheden permanent worden geregistreerd met behulp van een datalogger. De zorg hiervoor valt onder de verantwoordelijkheid van de technische dienst. De resultaten van de metingen worden door de conservatoren Natuur en Volkenkunde permanent geëvalueerd.*

Beleid: (15) *Begin deze beleidsperiode worden de ontvochtigers vervangen daar de huidige zijn versleten. Nader bezien wordt hoeveel er jaarlijks voor dit doel op de begrotingen kan worden gereserveerd.*

Beleid: (16) *Om onder meer de hygiëne in het depot te waarborgen, hebben uitsluitend de conservatoren van natuur en volkenkunde en conservatoren en registratiemedewerkers toegang tot het depot.*

Beleid (17) *Het bestuur streeft naar de geleidelijke vervanging/verbouwing van vitrines etc. die niet (meer) voldoen aan de huidige inzichten van verantwoorde conservering.*

4.1.2 Actieve conservering

Beleid: (18) *Continuering van de huidige maatregelen. Daarnaast heeft het bijvullen van de vloeistoffen in de natte collectie prioriteit.*

4.2 Restauratie

Beleid: (19) *Vaststelling van een lijst met objecten die voor restauratie in aanmerking komen, alsmede een tijdplanning voor de uitvoering van deze restauratie. De lijst zal op voordracht van de conservatoren worden vastgesteld door het bestuur.*

Beleid: (20) *Incidentele scholing van eigen medewerkers binnen het door Erfgoed Brabant of een andere museale instantie aangeboden scholingsprogramma, mits de kosten begrotingstechnisch gedragen kunnen worden.*

4.3.1 Beveiligingsplan

Beleid: (21) *Het veiligheids- en calamiteitenplan wordt nader uitgewerkt, maar pas nadat duidelijkheid is omtrent de wettelijke regels die versoepeling zullen ondergaan.*

Beleid: (22) *Het bestuur draagt er zorg voor dat medewerkers worden geïnstrueerd hoe te handelen tijdens calamiteiten. Gelet wordt op het bezitten van een bedrijfshulpverleningscertificaat.*

4.4 Museale en niet-museale objecten

Beleid: (23) *De conservatoren bepalen de tijdsduur en de omstandigheden gedurende welke/waaronder kwetsbare objecten geëxposeerd worden. Zij zijn eveneens verantwoordelijk voor het toezicht daarop.*

4.5 Afstoting, bruikleen en verhuur van objecten

Beleid: (24) *De verantwoordelijkheid voor bruikleen berust bij de respectievelijke conservatoren. Zij fiatte de aangevraagde bruikleen of wijzen deze, met redenen omkleed af. Uitgangspunt blijft dat in principe niets wordt uitgeleend, gezien de kwetsbaarheid van de (historische) objecten.*

Beleid: (25) *De verantwoordelijkheid voor verhuur berust bij de betreffende conservatoren. Zij fiatte de aangevraagde huur of wijzen deze, met redenen omkleed af. De huurprijs wordt, op advies van de betreffende conservator vastgesteld door het bestuur of diens vertegenwoordiger. Uitgangspunt blijft dat in principe niets wordt verhuurd, gezien de kwetsbaarheid van de (historische) objecten.*

4.6 Handelingsbevoegdheid.

Beleid: (26) *Handhaven van de handelingsbevoegdheid van medewerkers alsmede de toegangsbepalingen tot het depot.*

Beleid: (27) *Handhaven van richtlijnen ten aanzien van de opslag en hantering van de objecten (afstoffen, bijschilderen, kleine restauraties).*

5.2 Bibliotheek

Beleid: (28) *De beeldpresentatie voor bezoekers is aan vervanging toe. Gezocht wordt naar (vaste) medewerkers op dit gebied. De Gehoorzaal is op dit gebied gedigitaliseerd. Aandacht wordt besteed aan het meer en regulier tonen van (welkomst)films.*

5.3 Systeemontsluiting

Beleid: (29) *De verantwoordelijkheid voor de documentaire taak berust bij de conservatoren van de vijf afdelingen.*

Beleid: (30) *Het Collectieplan is als bijlage 1 toegevoegd aan dit beleidsplan*

Beleid: (31) *De bibliotheek/mediatheek is in principe slechts toegankelijk voor medewerkers. Buitenstaanders kunnen op verzoek hiervan ter plaatse gebruik maken.*

6.1.1 Bereikbaarheid

Beleid: (32) *Activiteiten worden ondernomen om te komen tot een ontwerp voor een opvallende stoeptegels. Is het haalbaar deze tegen lage kosten te (laten) vervaardigen, dan wordt deze op eigen initiatief geplaatst aan de Markt.*

6.1.4 Openstelling

Beleid: (33) *Het bestuur streeft er bij voortduring naar om de beschikbaarheid van het aantal vrijwilligers uit te breiden. Bij beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers kan een extra bezoekmiddag (bijvoorbeeld op vrijdag) worden overwogen.*

6.2 De presentatie van de collectie

Beleid: (28) *De beeldpresentatie voor bezoekers wordt vernieuwd. Er wordt gezocht naar (vaste) medewerkers op dit gebied. De Gehoorzaal is hiertoe inmiddels gedigitaliseerd.*

6.2.2 Beteksting

Beleid: (34) *Getracht wordt waar mogelijk meer informatie te verstrekken op de tekstbordjes dan slechts een aanduiding (met name herkomst, oorsprong, gebruik).*

6.5.2. Publiekswerving

Beleid: (35) *Middels wisselende thema-exposities en het met regelmaat in de schijnwerpers zetten van bijzondere voorwerpen wil het bestuur het NVMO meer in de publiciteit brengen.*

6.5.3. Aanvullende activiteiten

Beleid: (36) *De Educatieve Dienst wordt voorzien van een stevige basis door uitbreiding van het aantal medewerkers op dit gebied. Getracht wordt een groep deskundigen te formeren vanuit het onderwijs, staatsbosbeheer en jonge onderzoekers. Dit heeft een hoge prioriteit.*

Beleid: (37) *Extra aandacht wordt besteed aan minimaal 2 lezingen per jaar alsmede minimaal 1 excursie.*

6.6 Educatie

Beleid: (38) *Nauwere samenwerking met het onderwijs wordt nagestreefd en waar mogelijk bevorderd. Het (gezamenlijk) ontwikkelen van educatieve projecten wordt zonodig gestimuleerd.*

7.2 Samenstelling bestuur

Beleid: (39) *gestreefd wordt de openstaande bestuursvacatures zo snel als mogelijk in te vullen en zodra zich geschikte kandidaten voordoen. In 2016 wordt binnen het bestuur vastgesteld waaraan exact behoefte is en waaraan kandidaten moeten voldoen (middels een functieomschrijving).*

7.4 Personeel

Beleid: (40) *Zodra zich een mogelijkheid voordoet, wordt getracht een betaalde parttime-medewerker aan te stellen .*

7.5 Vrijwilligers

Beleid: (41) *Om in de toekomst ook rondleidingen te kunnen blijven verzorgen, is het beleid van het bestuur erop gericht om daartoe geschikte medewerkers te scholen.*

Beleid: (42) *Om de betrokkenheid van vrijwilligers op peil te houden, verstrekt het bestuur maandelijks een vlugschriftje ('Tussendoortje'). Hierin ligt de nadruk op ontwikkelingen en beleid. Verder zal het bestuur een programma opstellen om de medewerkers te 'scholen' over de gang van zaken binnen het museum en de collecties om de professionaliteit te vergroten. De vrijblijvendheid tot het volgen van deskundigheidbevorderende cursussen wordt zo klein mogelijk gemaakt.*

8.1.1. Eigen inkomsten

Beleid: (43) *Plannen om de tarieven ingrijpend te herzien zijn er niet vanwege het nadelige effect dat dit zou hebben op de realisering van de doelstellingen van de stichting.*

8.1.2. De Overheid

Beleid: (44) *Het bestuur blijft in gesprek met de gemeente om een zodanig structureel subsidiebedrag te bereiken dat een niet-verliesgevende exploitatie gewaarborgd blijft.*

8.3. Donateurs

Beleid: (45) *Het bestuur zal het publieksboek dat behoort bij de collectie Naeyé inzetten als beloning voor nieuwe donateurs, en trachten vervolgens via inlegvellen in het boek een sneeuwbaaleffect te bewerkstelligen.*

8.4. Sponsoring

Beleid: (46) *Het bestuur blijft doorgaan instellingen en bedrijven om financiële bijstand verzoeken voor concrete projecten.*

8.5 Projectsubsidies

Beleid: (47) *Bij concrete projecten wordt steeds gezien of er - naast bedrijven - fondsen en/of overheidsinstanties zijn die daarbij kunnen subsidiëren c.q. daaraan kunnen deelnemen. Daarbij worden de mogelijkheden die de provincie Noord-Brabant biedt, in elk geval betrokken.*

8.6 Overige bijdragen

Beleid: (48) *Getracht wordt het aankoop/restauratiepotje in stand te houden, mogelijk met gerichte sponsorwerving. In noodgevallen wordt hoe dan ook gerestaureerd.*

9.2 Verwante organisaties

Beleid: (49) *Het bestuur blijft binnen het kader van de praktische mogelijkheden brancheverwante organisaties tegen vergoeding gelegenheid geven van de museumruimte gebruik te maken.*

Systeemontsluiting (blz. 56 , 5.3 van het Collectieplan)

Beleid: (50) *Een zoekbestand moet worden samengesteld. Dit is een index met mogelijke ingangen en trefwoorden. Gezien de beschikbare menskracht en de omvang van de werkzaamheden kon deze aanpak niet plaatsvinden in de beleidsperiode 2012 - 2015, naar verwachting wel in de periode 2016 - 2019.*

Bijlagen

Bijlage 1: Collectieplan

Ten geleide

Het Collectieplan is een aanvulling op het Beleidsplan, waarvan het op een aantal punten een nadere uitwerking is. Dit Collectieplan is tevens bedoeld als beleidsmatige handleiding bij de uitvoering van de werkzaamheden.

Het vervangt het eerdere Collectieplan dat oorspronkelijk werd opgesteld in 1999 en dat onder meer werd herzien als bijlage in het Beleidsplan 2012 – 2015.

Op punten is het Collectieplan bijgewerkt naar de actuele stand van zaken ten behoeve van het Beleidsplan 2016 – 2019.

Oudenbosch, december 2015

1. INLEIDING	40
1.1 Missie	41
1.2 Positionering	41
2. DE COLLECTIE OP HOOFDLIJNEN	42
2.1 Collectiebeschrijving	42
2.2 Collectiegeschiedenis	42
2.3 Collectieomvang en indeling in deelcollecties	43
2.4 Collectieprofiel	45
2.5 Collectiewaardering	45
2.6 Kerncollecties	45
2.7 Hoogtepunten	46
3. COLLECTIEVORMING	48
3.1 Visie op de collectie	48
3.2 Verzamelen	48
a. Actief verzamelbeleid	
b. Passief verzamelbeleid.	
3.3 Selecteren en afstoten	49
a. Selecteren	
b. Afstoten en vernietigen	
4. BEHOUD EN BEHEER	50
4.1 Preventieve conservering	50
a. Hygiëne	
b. Klimaatbeheersing	
c. Controle	
4.2 Actieve conservering en restauratie	50
4.3 Veiligheidszorg	51
a. Risicobeheer	
b. Verzekering	
c. Verlies en schade	
4.4 Financieel beleid t.a.v. de collectie	52
4.5 Het gebouw	52
a. De toestand van het gebouw	
b. Kwaliteit binnenklimaat	
c. Lichtbeheersing	
d. Depot	
e. Exposities en expositieruimten	
5. COLLECTIEREGISTRATIE EN –DOCUMENTATIE	54
5.1 Registratie	54
5.2 Documentatie	54
Omvang (afdelingen)	
5.3 Systeemontsluiting	55
6. GEBRUIK VAN DE COLLECTIE	56
6.1 Museale en niet-museale objecten	56
6.2 Handelingsbevoegdheid.	56
6.3 Onderzoek en educatie	56
6.4 Bruikleenverkeer	56
6.5 Presentatie en exploitatie	56
a. Tijdelijke tentoonstellingen	
b. De looproute	
c. De presentatie	
d. Beteksting	
e. Publicaties	
7. SAMENVATTING EN ACTIEPUNTEN	58

1. INLEIDING

Een geheel nieuw Collectieplan van het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum Oudenbosch. Niet eerder werden de verzamelgeschiedenis en collectiepraktijk zo uitgebreid voor het voetlicht gebracht, in combinatie met een nieuwe, integrale visie die door het stichtingsbestuur van het museum in de afgelopen jaren werd ontwikkeld, deels op basis van oude inzichten.

Het NVMO is het museum voor natuur, antropologie, geologie, archeologie en milieu in Oudenbosch. Het museum ontstond halverwege de 19e eeuw op initiatief van de Broeders van Saint Louis ten dienste van het onderwijs. Het was ondergebracht in de gebouwen van gelijkgenaamd instituut.

Anno 2013 telt de collectie ruim 5000 objecten. Het Collectieplan schetst de contouren en kaders voor toekomstige ontwikkelingen.

Het Collectieplan is bedoeld voor een ieder die meer wil weten over de achtergronden van de verzamelingen en over de motieven voor het huidige collectiebeleid. Het plan is geschreven voor museumprofessionals met kennis van zaken, maar hoopt ook liefhebbers van de natuurhistorische en volkenkundige sferen en de geschiedenis van het NVMO in het algemeen te bereiken.

Marcel Deelen

bestuursvoorzitter Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum Oudenbosch

1.1 Missie

Het museum is ooit ontstaan als educatief ‘aanschouwelijk’ materiaal binnen het onderwijsinstituut van de Broeders van de Heilige Aloysius van Gonzaga, kortweg Saint Louis. Het educatieve aspect staat nog steeds centraal, zij het dat de nadruk meer is komen te liggen op het beheer en behoud van de collecties zoals deze zijn overgedragen door de Broeders aan de Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum in Oudenbosch. Daarnaast zoekt het stichtingsbestuur naar mogelijkheden de collecties uit te breiden teneinde de aantrekkelijkheid van het museum te bevorderen.

Doelstelling

1 van de Natuurhistorische en Geologische Afdeling

Het behoud en beheer van de collectie op een of meer deelgebieden van de natuurlijke historie en de geologie, de verzamelde objecten tentoon te stellen en door middel van educatieve en voorlichtende activiteiten de kennis van, het inzicht in en de betrokkenheid bij wat zich in natuur en landschap afspeelt, te vermeerderen.

2 van de Volkenkundige Afdeling

Het behoud en beheer van de collectie, het tentoonstellen van de objecten en door middel van educatieve en voorlichtende activiteiten bezoekers kennis te laten nemen van andere culturen en waar mogelijk de band met Oudenbosch te benadrukken.

Het NVMO vervult deze missie door:

- Het bewaren, aanvullen en presenteren van de verzamelingen Natuurhistorie, Volkenkunde, Geologie, Archeologie en Milieu;
- Het presenteren van kwaliteitsvolle tentoonstellingen;
- Het ontwikkelen van educatieve projecten in samenwerking met het onderwijs;
- Het zoeken van een open dialoog met een breed museumpubliek.

Medewerkers van het NVMO brengen deze missie in praktijk door hun kennis van en passie voor de aanwezige collecties op inspirerende, leerzame en zo direct mogelijke wijze over te brengen aan het publiek.

Zij werken daarbij volgens de normen en kwaliteitseisen die voor de museumbranche gelden en die zijn vastgelegd in richtlijnen van de Ethische Code voor Musea van de International Council Of Museums, het Museumregister Nederland en van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (voorheen Instituut Collectie Nederland).

In de periode tot 1970 hadden de collecties puur een educatieve doelstelling. Vanaf 1970 tot 1985 kwam daar een expositie doelstelling bij. Vanaf 1985 en zeker vanaf 2005 (predikaat Geregistreerd Museum) heeft het NVMO ook duidelijk een museale doelstelling.

1.2 Positionering

Het NVMO geeft enerzijds door haar afkomst gestalte aan het rijke onderwijsverleden dat Oudenbosch heeft gekend, anderzijds verbeeldt het NVMO een deel van de historie van de Congregatie van de Broeders van de Heilige Aloysius van Gonzaga, kortweg Saint Louis.

Het authentieke karakter van het NVMO bewerkstelligt bij de bezoekers een gevoel van herkenning, met name bij degenen die in hun jeugd bekend waren met de collecties en de expositiezalen.

Binnen Oudenbosch vormt het NVMO – met het Zouavenmuseum en het Arboretum – een drieluik met eenzelfde oorsprong. Haar ligging in het centrum versterkt deze positie.

Daarbij vormt het NVMO deel van het toeristische imago dat de gemeente wil uitstralen.

De aanwijsbare kiem van de collecties geeft een heldere ontstaansgeschiedenis en een historisch fundament die is verbonden met de lokale geschiedenis.

De historische ontwikkeling van de collecties en de goede conservering van de objecten zijn de reden dat het NVMO beschikt over diverse unieke en onvervangbare voorwerpen. Deze bieden zicht op onder meer historische en culturele aspecten.

Door haar educatieve achtergrond is het NVMO in staat zich speciaal te richten op jongeren en op het onderwijs in het algemeen.

2. DE COLLECTIE OP HOOFDLIJNEN

Na tientallen jaren een tamelijk sluimerend bestaan te hebben geleid als schoolmuseum met vooral een functie bij de onderwijsactiviteiten van de Congregatie van de Broeders van St. Louis, volgde vanaf 1970 een meer naar buiten gerichte periode, waarbij één persoon (mevrouw M. Jansen-Stehouwer) de zorg voor de collecties en de regelmatige openstelling voor haar rekening nam. Sinds 1985 is het museum ondergebracht in een stichting en vanaf 2004 is het NVMO verrijkt met het predikaat 'Geregistreerd Museum'.

Het NVMO kent vier hoofdcollecties en vijf afdelingen: Natuur, Volkenkunde, Archeologie, Geologie, Milieu.

De 'hoofdattractie' is de bijna duizend opgezette dieren op de eerste verdieping. Veel dieren zijn ingepast in hun natuurlijke omgeving. Ook is er een omvangrijke collectie vlinders en insecten.

De afdeling archeologie is voortgekomen uit de interesses van broeder Christoffor, die al in de jaren '50 van de vorige eeuw archeologische vondsten verzamelde in Noord-Brabant en Limburg. Daarnaast is er een geologische afdeling met stenen en mineralen, er is een zaal met afrikaanse kunst en gebruiksvoorwerpen die zijn meegebracht door de missionarissen van Afrika (Witte Paters) in de 19e en 20e eeuw en er is een milieuafdeling met onderwerpen als wind- en kernenergie, klimaat, ijsijd, bodemvervuiling en afvalverwerking. Ook is er een weerstation.

2.1 Collectiebeschrijving

In oorsprong is het museum een onderwijsmuseum, dat is ontstaan doordat de Broeders van Saint Louis onder meer uit missiegebieden veel voorwerpen meebrachten of kregen van bevriende missiepaters, naast de diverse soorten van natuurhistorische, geologische en archeologische objecten. In de loop der tijd werden diverse objecten geschonken of aangekocht. Daarnaast hadden enkele broeders hun eigen verzamelingen.

2.2 Collectiegeschiedenis

In 1840 ontstond het onderwijsinstituut van Saint Louis in Oudenbosch. De lesgevende broeders hadden vaak hun liefhebberijen die ze konden gebruiken bij hun lessen. Verzamelingen op het gebied van historie, heemkunde of bepaalde voorwerpen, het prepareren van dieren.

In 1862 vertrokken vier broeders van Saint Louis naar Nederlands Indië om in Surabaya de eerste katholieke jongensschool van Java te stichten. In de daarop volgende decennia werd er niet alleen frequent gecorrespondeerd tussen Oudenbosch en Surabaya, er werden ook goederen over en weer gestuurd.

De Broeders in Indië stuurden voorwerpen en brachten ze in latere jaren mee om in een van de ruimtes van Saint Louis tentoon te stellen.

"Een koffer uit Oudenbosch met leuke en ondeugende verrassingen voor de broeders in de Oost werd beantwoord met een kist volgepropt met Indische vruchten of met vogelhuidjes en klewangs voor het Oudenbossche museum. Want de Broeders in Indonesië willen dat het Museum van Saint Louis groots en schoon wordt."

In de loop der jaren schonken ook ouders van interne leerlingen voorwerpen aan het museum en door de aankoop rond 1900 van de flinke vogelcollectie van de heer van den Bogaert groeide er behoefte aan meer ruimte. De tijd brak aan om aan een echte museumruimte te denken: de Vincentiusbouw, het gebouw aan de oostkant van het Saint Louisplein, waarvan de bouw in 1843 begon. In 1900 waren er plannen de Vincentiusbouw aan het noordelijk kant uit te breiden met een recreatiezaal. Een bovenzaal zou dan als museum kunnen worden ingericht. In 1902 verhuisden de verzamelingen naar deze ruimte om als in een museum tentoon te stellen.

Aan de achterkant van de Vincentiusbouw was een aangrenzende bovenruimte ingericht als fysisch kabinet. In 1905 gaat dit fysisch kabinet naar de pas opgerichte kweekschool Jean-Baptist de la Salle, die in het verlengde van de Mariaschool werd gebouwd. De vrijgekomen ruimte in de Vincentiusbouw werd tot Indisch Museum bestemd.

Met ijver werden beide zalen ingericht. Langs de muren stonden hoge houten witgelakte vitrinekasten met glazen deuren en in de ruimte in het midden stonden lagere expositiekasten. Alles toonde goed timmermanschap.

Klimaatbeheersing in die tijd beperkte zich tot verwarming in de wintermaanden, maar de voorwerpen werden wel beschermd tegen stof, ongedierte en de nieuwsgierige vingertjes van bezoekers. De collectie was niet voor het 'gewone' publiek toegankelijk.

Jarenlang had Instituut Saint Louis dus een museum met één zaal voor vogels en andere geconserveerde dieren, het zogenaamde Vogeltjesmuseum, en één zaal als Indisch Museum.

In 1956 werden de aparte lokalen samengevoegd tot één museum: het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum. Twaalf jaar later verhuisde de hele collectie naar de leegstaande studiezalen van de Reginabouw.

Door de verandering der tijden (een afslanking van de congregatie en wijziging van haar onderwijskundig beleid) is in 1985 het museumgebouw met de museumcollectie contractueel overgedragen aan de gemeente Oudenbosch met als doelstelling het behoud van het museum voor de Oudenbossche gemeenschap. Op 13 september van dat jaar is vervolgens de “Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum in Oudenbosch” opgericht.

De geschiedenis van het museum kent een aantal fasen:

periode 1850 – 1970	(besloten museum binnen het onderwijsinstituut)
periode 1971 – 1985	(periode mw. Janssen, beperkte openstelling)
periode 1985 – 1997	(aanvang als openbare instelling, periode van herinrichten, ordenen en presenteren, met de nadruk op ‘educatie’)
periode 1997 – 2005	(periode Joop de Regt, aanvang met registreren met als doel het predikaat ‘Geregistreerd museum’, realisatie Milieu-afdeling)
periode 2005 – heden	(concentratie op de historische (museale) waarde van de collecties en het positioneren daarvan, teneinde als museum een plaats te verwerven als plek van maatschappelijk en cultureel belang)

De historie verklaart de herkomst van de collecties en de reden van diversiteit binnen het NVMO. Het NVMO is een typisch negentiende-eeuws instituut met een encyclopedische collectie.

Voorwerpen uit de tropen, chinees porselein en ivoor, huisgoden uit Afrika, wapens, muziekinstrumenten, schilden uit Afrika, Indonesië en Nieuw Guinea, schelpen en koralen, opgezette krokodillen, reptielen op sterk water, tanden en schedels van apen en nijlpaarden. Een keur aan geprepareerde dieren, maar ook mineralen en half-edelstenen, een collectie heemkundige voorwerpen, zoals een spaanse helm, voorladers, een schroefpenning, het gouden kruis van een erkanunnik van Carthago of een zakkalender uit 1752.

Deze eclectische collectie herbergt enorme kwaliteitsverschillen en uiteenlopende inhoudelijke dimensies.

Enerzijds staan de kameleontische eigenschappen van de hele collectie een duidelijk profiel in de weg, anderzijds is die diversiteit juist een onderscheidend kenmerk. Wij denken dat de encyclopedische benadering goed past bij onze tijd, omdat brede oriëntaties daarin steeds vaker prevaleren boven diepgaande specialisaties. Jongeren grazen de breedte af om binnen dat spectrum hun eigen positie in de wereld te definiëren. Het museum kan in dat proces een (bescheiden) functie vervullen. Tegelijkertijd blijft de collectie mogelijkheden voor verdieping bieden aan diegenen die geïnteresseerd zijn in specifieke objecten of thema's.

2.3 Collectieomvang en indeling in deelcollecties

Samenstelling van de collectie

1 Natuurhistorisch Afdeling

Binnen de Natuurhistorische collectie bevindt zich een aantal deelcollecties:

- Schelpen en koralen
- West-Europese en andere vogelsoorten
- Niet West-Europese vogels
- West-Europese zoogdiersoorten
- Noord-Amerikaanse (knaag)dieren
- Andere dieren. Vissen. Reptielen. Amfibieën
- Diverse objecten uit de natuur (o.a. huiden en eieren)
- Natte collectie (objecten op sterk water)
- Skeletonderdelen
- Kevers
- Vlinders
- Houtsoorten

2 Volkenkundige Afdeling

De volkenkundige collectie bestaat uit de volgende deelcollecties:

- Volkenkunde. Afrika

Volkenkunde. Noord-Amerika
Volkenkunde. Indonesië
Volkenkunde. Chinese objecten uit Indonesië
Volkenkunde. Suriname
Volkenkunde. Europa
Documenten

3 Geologische Afdeling

Gesteenten
Mineralen
Fossielen

4 Archeologische Afdeling

Herkomst en eigendom

De museumcollectie natuur, volkenkunde en archeologie is voornamelijk bijeengebracht door de Broeders van de H. Aloysius van Gonzaga op het einde van de 19e en in de eerste helft van de 20e eeuw. Het eigendomsrecht berustte bij de broeders van Saint Louis.

Alle collecties zijn sinds 1985 volledig eigendom van de Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum.

De museumcollectie bestaat uit een aantal deelcollecties.

1 Collectie objecten die betrekking hebben op de levende natuur.

Vogels vormen daarvan een belangrijk bestanddeel.

2 Collectie volkenkundige objecten.

Ook hier een aantal deelcollecties: Nederlands Indië, voormalig Belgisch Congo (Witte Paters), Franse Congo (Albert Schweitzer); Chinese voorwerpen uit Nederlands Indië, Noord-Amerika en West-Europa.

3 Collectie geologische objecten.

Deze omvat voornamelijk gesteenten, mineralen, fossielen, beeldmateriaal

4 Collectie archeologische objecten

Deze omvat zowel vondsten uit de regio, als artefacten uit het buitenland (veel staat bekend als de collectie van Br. Christoffor van Langen).

In 1906 kocht de congregatie een grote collectie opgezette Westeuropese zangvogels aan van de heer L.C.H. van den Bogaert uit 's Hertogenbosch. (In deze vogelcollectie waren – naast exotische vogels - nagenoeg alle in Nederland voorkomende vogelsoorten te vinden.)

In 1988 kreeg het museum de beschikking over een grote geologische collectie (bruikleen), waarvan het eigendomsrecht berust bij de heer J. de Regt. De schenkingsovereenkomst van deze deelcollectie gesteenten en mineralen bevat de bepaling, dat bij sluiting/opheffing van het museum of de Stichting deze collectie terug gaat naar de oorspronkelijke eigenaar of diens erven.

In 1997 kreeg het museum van de heer Reynhoudt een vlindercollectie welke bestaat uit 14 grote en 14 kleine laden met zowel vlinders als kevers, totaal zo'n 500 dieren.

De familie Von Burg schonk een prachtige verzameling fossielen van Cap Blanc Nez.

In 2008 ontving het museum van de erven Emile Hoppenbrouwers een aantal opgezette dieren, dieren op sterk water alsmede een aantal natuurboeken; deze verzameling echter was geen zelfstandige eenheid en ging op in de bestaande collecties. Dat geldt ook voor de voorwerpen uit de nalatenschap van de heer Van Hasselt (bioloog).

In 2012 kwam de collectie Mimi Cuijpers naar het museum.

In 2013 kreeg het museum een aantal voorwerpen van Naturalis in langdurige bruikleen. Het betrof - naast een olifanteschedel, een nijlpaardschedel, een lama-skelet, een opgezette japanse beer en een opgezette krokodil van 2,5 meter - ondermeer een twintigtal afrikaanse hoorndragers.

Verder is een opgezette wisent in eigendom overgedragen.

In 2013 werd het museum verrijkt met de collectie Bloys van Treslong Prins, voorwerpen uit Lambaréné (Albert Schweitzer).

In 2014 vond de collectie Naeyé een onderkomen in het museum. Het betreft beelden en maskers uit Middenafrika.

In 2015 schonken de Missionarissen van Afrika (Witte Paters) hun resterende collecties aan het museum, waarmee de bestaande collectie van hen werd gecompleteerd.

Ook in 2015 kreeg het museum de collectie Cor van der Lee, 36 fraai opgezette vogels (waaronder zeldzame) en een jonge egel.

Een aparte vermelding verdient het skelet van een oehoe dat medewerker Frans Broos schonk in 2006 en dat het symbool van het museum is geworden. Het siert briefpapier, advertenties, omslagen en de banier die aan de straat hangt.

In het geheel van de museumcollectie zijn ook voorwerpen aanwezig, die strikt genomen niet behoren tot geologie, natuur of volkenkunde. Zij worden evenwel bewaard onder de titel “artefacten uit de westeuropese cultuur” onder verantwoordelijkheid van de conservator Volkenkunde. Wellicht kunnen deze objecten in een later stadium dienst doen in een “crosscultural”-expositie.

Eventuele afstoting alsnog van sommige van deze voorwerpen geschiedt alleen als er daarvoor elders een meer passend onderdak is gevonden.

2.4 Collectieprofiel

De collecties van het NVMO zijn in de eerste plaats representanten van lokale historie; ze zijn nauw verbonden met het instituut Saint Louis in Oudenbosch. Daarnaast vertegenwoordigen ze een beeld uit een tijd dat dergelijke ‘rariteitenkabinetten’ algemene belangstelling genoten. Met name dank zij de wijze van presenteren in authentieke vitrinekasten is de sfeer van de 19e eeuw behouden.

De samenstelling van de collecties maakt dat de cultuurhistorische waarde verder gaat dan lokaal of regionaal belang. Inmiddels is door de omvang alsmede de oudheid de uniciteit gewaarborgd.

De collecties van het NVMO kennen veel objecten die zich onderscheiden door ouderdom of zeldzaamheid (of beide). Dat is het mooie van oude verzamelingen. Bij goed beheer worden de voorwerpen vanzelf oud en exemplaren van dezelfde soort buiten het museum steeds zeldzamer (vooral waar het gaat om gebruiksvoorwerpen).

2.5 Collectiewaardering

Wat betreft de gehele museumcollectie spitst de uniciteit zich eerder toe op Zuidwest-Nederland en dan vooral op de toegankelijkheid daarvan voor het publiek. Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum van Oudenbosch is het enige in zijn soort in Zuidwest-Nederland.

Binnen het verband van de Nederlandse musea kan men van een aantal volkenkundige objecten stellen dat deze redelijk uniek zijn.

De collectie Volkenkunde kent een aantal onvervangbare voorwerpen, waarvan de meeste ruim honderd jaar oud zijn en die komen uit culturen, waarvan sommige niet meer als zodanig bestaan. Daaronder is ook een aantal unica, zowel uit Indonesië als uit Afrika.

De natuurhistorische collectie wordt als zodanig steeds waardevoller naarmate het (vergunningen)beleid omtrent dode dieren stringenter wordt en het steeds moeilijker wordt om uitval te vervangen, zeker waar het beschermde soorten betreft.

Bij Geologie neemt de waarde van de geschonken fossielen uit de collectie Von Burg alleen maar toe omdat het gebied waaruit de voorwerpen afkomstig zijn (Cap Blanc Nez), inmiddels tot natuurreservaat is verklaard, waardoor er geen nieuw materiaal meer te verwachten valt.

Verder richt de afdeling zich voor een deel op de brabantse bodem.

Dit geldt ook voor de Archeologische collectie, waarvan de oorsprong ligt in de jaren vijftig van de 20e eeuw en die veel regionale artefacten bevat. Door actief wervingsbeleid van broeder Christoffor is ook divers uniek materiaal binnengehaald die teruggaat tot de Romeinse tijd.

2.6 Kerncollecties

Voor wat betreft de Natuurhistorische Afdeling bestaat deze voornamelijk uit opgezette gewervelde dieren. Een groot deel uit deze collectie is in exposities opgenomen.

De overige deelcollecties zijn belangrijk voor wisselcollecties

De kerncollectie van de Volkenkundige Afdeling wordt gevormd door de voorwerpen uit Nederlands Indië en Afrika.

Bij de Geologische Afdeling wordt de kerncollectie gevormd door de mineralen, gesteenten en fossielen.

De afdeling Archeologie is gebaseerd op de verzameling van Broeder Christoffor van Langen, die reeds in de jaren vijftig begon met deze verzameling.

2.7 Hoogtepunten

Deze lijst van hoogtepunten is gebaseerd op de keuze van publiek, conservatoren en bestuur van het NVMO. Het is een selectie van topstukken en sleutelstukken die representatief zijn voor de collectie en die altijd in het museum te zien zijn. Het doel van de lijst is het publiek te informeren welke hoogtepunten zij kunnen aantreffen in de collectie. De lijst van hoogtepunten is niet in beton gegoten; andere keuzes zijn verdedigbaar en op basis van voortschrijdend inzicht kan de lijst in de toekomst worden aangepast.

De basis is het historisch, het cultureel en het regionaal belang en zijdelings de educatieve waarde. Daarnaast speelt bij diverse objecten ook de uniciteit een rol.

Op 14 februari 1968 schreef de directeur van het Leidse Museum, prof. dr. L.D. Brongersma, een brief aan burgemeester van Casteren waarin hij enkele bijzondere objecten aanhaalt. Zijn beweegredenen deze objecten specifiek te noemen, ontsproten wellicht aan de afwijkende intentie waarmee hij de collectie bekeek dan vanuit een veronderstelde adviserende blik.

“De collectie vogels van het St. Louis College, bestaande uit opgezette voorwerpen, is tamelijk groot. De meeste vogels zijn Nederlands, doch er zijn ook exotische soorten bij. Voor zover te zien was het meeste materiaal helaas zonder behoorlijke etikettering. Enkele der interessantste stukken waren echter wel geëtiketteerd. Hieronder was een Vale Gier, *Gyps fulvus*, van Dinteloord, 10 juni 1904, de tweede van de vier vondsten dezer soort in Nederland, . . . Faunistisch derhalve zeer belangrijk.”

“Een Grote Trap, *Otis tarda*, van Dinteloord, januari 1926, is ook belangrijk; van een tweede Grote Trap, was het etiket niet te lezen daar er andere voorwerpen voor stonden.”

“Interessant is ook een beige Houtsnip, en een aantal albinos, bv. van Zwarte Kraai, Vlaamse Gaai, Spreeuw, en andere soorten. Deze waren weliswaar niet geëtiketteerd, doch hebben als rariteiten wel belang voor ons.”

“Het is heel goed mogelijk dat andere zeldzame soorten die ik opmerkte, zoals Roodkop klauwieren, Rosé Spreeuwen, enz. ook uit Nederland afkomstig zijn, doch zonder gegevens zijn zij voor ons weinig waard. De roofvogels en fazanten waren merendeels mooi opgezet, en dus als tentoonstelling- en demonstratiemateriaal wel van belang; de kleine vogels (bv. opgezette vinken en mezen, zonder gegevens), hebben voor ons m.i. geen waarde.

Ik merkte nog enige struisvogel-eieren op die als curiosa voor ons wel aardig zouden zijn. Misschien valt er te vragen of er over bepaalde exemplaren nog archiefstukken bestaan.”

“De verzameling is dus voor algemene tentoonstellingsdoeleinden zeker de moeite waard. Een aantal exemplaren zijn van bijzondere betekenis omdat zij als bewijsstukken gelden voor het voorkomen in Nederland.”

Zee-arend

Spectaculair is een van de laatste zeearenden die in 1853 werd geschoten in de Wouwse Plantage. Dat zo'n vogel in deze regio voorkwam, is bijzonder. Deze vogel, met de bijnaam 'vliegende deur' vanwege zijn vleugelspanwijdte van bijna twee meter, is sinds kort weer terug in Nederland en broedt onder meer in de Oostvaardersplassen.

Gier

De Vale Gier, *Gyps fulvus*, is gevangen te Dinteloord, op 10 juni 1904. dat was op een vrijdag. De temperatuur op die dag lag tussen de 10,6 °C en 15,2 °C. De gemiddelde windsnelheid was 2 Bft (zwakke wind) en kwam overheersend uit het oost-noord-oosten.

Het was de tweede maal dat een dergelijke vogel in Nederland werd gesignaleerd. De eerste maal was rond 1830 bij Putten in Gelderland. Het skelet hiervan staat in het Utrechts Museum.

Zou zoiets vandaag de dag plaatsvinden, dan zou een leger fotografen, gewapend met camera's en teledozers, de vogel belagen en deze zou het er gemakkelijk levend afbrengen. Tijden veranderen.

Oehoe-skelet

De Oehoe is zelden te zien in de natuur. Het aanwezige oehoeskelet is een aanwinst uit 2006. Het prachtige skelet toont duidelijk overeenkomsten met het menselijk skelet. Dit object is het beeldmerk van het NVMO.

schedel olifant

De indrukwekkende schedel van een afrikaanse olifant is van uitzonderlijk formaat. Het is een oud dier geworden. Aan de rechterkant is bij de oogkas te zien hoe een ontsteking ooit het bot heeft aangetast. Geen pretje voor het dier. Links is een onnatuurlijk ontstaan gat te zien, mogelijk veroorzaakt door een schot. In dat geval zou de kogel het hoofd ook weer verlaten hebben, getuige een gat schuin aan de achterzijde. Maar het is ook mogelijk dat de beschadiging aan de voorkant later (toen de schedel al was schoongemaakt) is veroorzaakt door iets anders dan een kogel, omdat het bot als het ware naar binnen is gedrukt. De schedel is met twee man met moeite te tillen.

wisent

De wisent (ook wel Europese bizon genoemd) is een aanwinst uit 2013 en zeldzamer dan de Amerikaanse bizon. De wisent was in 1921 in het wild uitgestorven. In dierentuinen kwamen nog 56 dieren voor. Ons exemplaar is één van die 56. Met een aantal dieren is een fokprogramma begonnen. Nadat het aantal wisenten in gevangenschap was toegenomen, is men begonnen de dieren te herintroduceren in het oosten van Polen, in Bialowieza, de bakermat van de wisent. Van hieruit zijn weer dieren uitgezet in andere gebieden, onder meer in Duitsland en eind 2012 ook in Nederland.

Een krante-artikel uit 1927 besteedt aandacht aan eenjarige wisent in Artis en het is best mogelijk dat deze wisent het huidige museale exemplaar is. Het dier woog rond de duizend kilo.

Congolese initiatietrommel

Initiatieriten speelden een belangrijke rol in het leven van zowel jongens als meisjes. Bij deze overstap naar het volwassen leven werden voorwerpen gebruikt waarvan deze trommel er één is. De feesttrommel (uit de meisjeshut) is afkomstig van de Woyo Cabinda uit de Belgische Congo.

De kist is rijk aan symboliek, maar onbekend is waarvoor ze exact diende. Te zien zijn mannen en vrouwen (jongelingen?), gekenmerkt door haar/baardgroei; een olifant, slangen, een luipaard.... Hoe langer je kijkt, hoe meer je ziet. Dit is echt een object dat je moet 'beleven'.

Spijkerbeeld

Dit spijkerbeeld van de Yombe geeft een indruk van het contact met de magische krachten die het leven van de mens besturen. Door een spijker in het beeld te slaan en door het te bestrijken met een magische stof wordt het beeld geactiveerd. Dit mag alleen gebeuren door een speciaal persoon, de 'nganga'. Het is een middel om ziekte en gevaar te weren en te bemiddelen tussen levenden en voorouders. Het aantal 'spijkers' toont aan dat het beeld veel gebruikt is.

Blaaspijp uit Borneo

De blaaspijp is gemaakt van janghout. De pijlpunten werden gedoopt in sap van de *Antiaris toxicaria*, de upasboom die 12 tot 40 m. hoog wordt. Het sap bevat antiarine, een hartvergift (1/3 mg doodt een konijn in 12 minuten en 1 mg een hond in 3-9 minuten).

Nadat de staaf was uitgehold en het mondstuk tot 2 cm. dik was gevijld, polijste men de binnenkant van de buis tot een diameter van 8 mm.. Daarna werd het wapen licht gebogen door het voorzichtig boven een vuur te verwarmen zodat, er door kijkende, slechts de helft van de opening aan de andere kant te zien is.

Schaakspel

In november 1861 vertrokken vier broeders van St Louis – op verzoek van de overheid vanwege hun goede onderwijs - naar Nederlands Indië om in Surabaya de eerste katholieke jongensschool van Java te stichten. Deze werd op 7 juli 1862 geopend. Ter gelegenheid hiervan schonk de pastoor van Ambawara dit schaakspel. (Jan van der Hagen (St. Oedenrode 1820 – Surabaya 1868) was van 1862 tot 1868 pastoor en regulier overste van Ambawara, Java.)

Boorprofiel uit de Noordzee

Een bijzonder object dat de moeite van het bekijken waard is. De aangebrachte monsters zijn echt en komen van een boring door een Frans onderzoekschip in de Noordzee.

Het laat onder meer goed zien wat over zeer lange tijd in het dalend bekken vooral is afgezet en ook de perioden met een meer woestijnachtig karakter, zoals de zout- (haliet), anhydriet- en gipsafzettingen.

3. COLLECTIEVORMING

3.1 Visie op de collectie

De doelstelling van het NVMO is allereerst het beheer en behoud van de oorspronkelijke collecties. Daarnaast staat het NVMO open voor aanvullingen die de collecties doen uitbreiden. Tevens wordt gelet op aanwinsten die de belangstelling voor het NVMO verhogen. Ofschoon beheer van cultureel erfgoed voorop staat, wordt publiciteit niet uit het oog verloren.

3.2 Verzamelen

a. Actief verzamelbeleid

Het museum beschikt sinds najaar 2013 over middelen om door aankoop van objecten lacunes op te vullen. Dankzij de donatie voor een speciaal preparatiefonds van de heer Teije Hilarius kunnen uit dit fonds nieuwe aanwinsten en eventueel restauraties worden bekostigd (mits dit fonds ook gedurig wordt aangevuld door nieuwe donaties).

Mede dankzij dit fonds kan soms ook een beroep worden gedaan op her en der aanwezige “subsidiepotten” die ervan uitgaan dat men tenminste 50% van de benodigde middelen zelf inbrengt.

b. Passief verzamelbeleid

a Natuurhistorische collectie

Nu en dan ontvangen we objecten uit een nalatenschap. Een enkele keer daarvan komen voorwerpen in de collectie zelf (ingeval van uitzonderlijke kwaliteit of zeldzaamheid), meestal wordt het gebruikt als ‘tastmateriaal’ in de Gehoorzaal of als lesmateriaal.

Het aanbieden van gevonden dode dieren komt haast niet meer voor. Deze worden alleen geaccepteerd wanneer het een daadwerkelijke aanvulling op de collectie betreft.

Een enkele keer worden ook andere objecten aangeboden, zoals in 2003 een deelverzameling schelpen van een religieuze congregatie.

b Volkenkundige collectie

Soms komt het voor dat door buitenstaanders objecten aanbieden uit niet-westerse culturen. Vaak zijn dat voorwerpen van mensen die zij verzameld hebben tijdens hun vroegere verblijf in zo’n gebied. Op gevorderde leeftijd zoekt men dan een goed onderdak. Voor de aanvaarding gelden ook hier de criteria: moet passen binnen de collectie, van goede kwaliteit zijn en bovendien overgedragen worden in de vorm van een schenking.

c Geologische collectie

Mineralen-, fossielen- en/of gesteenten worden met enige regelmaat aangeboden door mensen die wegens ruimtegebrek bij verhuizing hun verzameling afstoten. Vrijwel altijd zijn dit in meerderheid zogenaamde “veldvondsten”, dat wil zeggen specimen die men van vakanties en dergelijke al dan niet als amateur-geoloog mee naar huis genomen heeft. De kwaliteit daarvan voldoet meestal niet aan onze normen voor invoer in de collectie. Criterium voor acceptatie van het aanbod is dat er tenminste enkele stukken bij moeten zijn, die wel ingevoerd kunnen worden, het liefst met achtergrondinformatie als vindplaats en tijd. Het overige wordt in de loop der tijd uitgedeeld bij jeugdactiviteiten of voor een klein prijsje verkocht in het winkeltje.

d Archeologische voorwerpen

Ook hiervoor gelden bovengenoemde criteria.

Het museum kan niet zomaar alle schenkingen accepteren. Alleen zaken, die binnen het verzamelbeleid passen, komen voor acceptatie in aanmerking. Voor de criteria wordt naar bovenstaande verwezen.

Als het museum om wat voor reden ook een schenking niet kan of wil weigeren, wordt in de schenkingsakte vermeld dat het museum vrijelijk over de schenking kan beschikken.

Voor het uitbreiden van de collectie van het NVMO worden de volgende **uitgangspunten** gehanteerd, die vanuit een integrale visie op het algemene collectie- en presentatiebeleid tot stand zijn gekomen:

- Elke nieuwe aanwinst moet het weefsel van de collectie in inhoudelijk opzicht kunnen verdichten en verdiepen. Er wordt derhalve geen geheel nieuw verzamelterrein geformuleerd, los van de bestaande collectie.

- Kwaliteit en inhoud gaan boven kwantiteit en vorm. Bij het museale aankoopbeleid wordt de focus gelegd op topstukken en sleutelstukken die permanent op zaal te zien zijn. Liever eens in de vijf jaar een zaalstuk verwerven, dan jaarlijks twintig objecten aan het depot toevoegen.
- Het versterken van de context van sleutelstukken, topstukken en basisthema's blijft belangrijk; hier wordt actief op verzameld.
- Hedendaagse geschiedenis wordt niet verzameld. De 'zeef van de tijd' moet op termijn uitwijzen wat er van de huidige tijd alsnog in de museale collectie terecht zou moeten komen. Het museum zal op dat keuzeprocess niet anticiperen.

3.3 Selecteren en afstoten

Bij overname van de collecties van de Broeders in 1985 bleek dat een deel van de objecten door de tand des tijds waren aangetast. In overleg met deskundigen is een deel daarvan als verloren geaccepteerd.

Daarnaast is een deel van de heemkundige objecten overgedragen of in bruikleen afgestaan aan de heemkundekring en objecten die betrekking hadden op de Zouaven aan het Zouavenmuseum.

Alles wat direct of indirect verbonden kan worden aan de kerncollecties van het NVMO zijn bewaard en geëxposeerd danwel opgeslagen.

a. Selecteren

Natuurhistorische collectie

In het verleden heeft al enige malen een (noodgedwongen) sanering van de collectie plaatsgevonden en bij de inrichting van een depot is dit nogmaals gebeurd in overleg met de restaurateur/preparateur. De in de doelstelling passende objecten zijn aan een nader onderzoek onderworpen, waarbij gelet is op de algehele toestand van het object.

Dankzij de goede klimaatbeheersing en controle op ongedierte zal sanering naar verwachting niet meer hoeven plaatsvinden.

Volkenkundige collectie

Hoewel de deelcollecties een grote verscheidenheid laten zien, vindt er geen selectie plaats, omdat in de toekomst deze voorwerpen nog voor tentoonstellen in aanmerking kunnen komen.

Van elk object wordt bekeken in hoeverre het in aanmerking komt voor restauratie.

Geologische collectie

Deze collectie is in 1997 opgezet en is inmiddels uitgebreid met enkele waardevolle schenkingen. Selectie en restauratie is hier vooralsnog niet aan de orde.

Archeologische collectie

De archeologische collectie bestaat momenteel voornamelijk uit de voorwerpen die door Broeder Christoffor in de jaren vijftig van de vorige eeuw zijn verzameld.

Deze archeologische collectie is wetenschappelijk gezien wel van enig belang. Broeder Christoffor en zijn verzameling komt zelfs uitgebreid aan de orde op pag. 62 en 63 van het in 2009 uitgebrachte boek 'Onder heide en akkers. De archeologie van Noord-Brabant tot 1200', geschreven door Evert van Ginkel en Liesbeth Theunissen.

Selectie / afstoting is bij deze collectie niet aan de orde omdat de collectie een waarde als geheel in zich draagt.

b. Afstoten en vernietigen

Objecten, die zich in zeer slechte toestand bevinden, worden na onderzoek vernietigd overeenkomstig de milieuvoorschriften (tenzij het bijzondere objecten betreft welke zelfs in slechte staat waarde vertegenwoordigen). Dit is het enige criterium voor wat betreft vernietigen.

Afstoten omwille van 'collectievreemd karakter' van een object is niet meer terzake.

Afstotingsprocedure:

- Met redenen omkleed voorstel van de betreffende conservator te bespreken in het bestuur
- Afspraak wie zich met de afstoting zal bezighouden (in principe dezelfde conservator).
- Voorstel van deze functionaris aan het bestuur met toetsing aan de Gedragslijn voor museale beroepsethiek
- Overdracht aan de nieuwe eigenaar middels het betreffende overdrachtsformulier
- Uiteindelijk geeft het bestuur het beslissende oordeel.

4. BEHOUD EN BEHEER

Naast het hieronder gestelde wordt voor dit onderwerp ook verwezen naar Hoofdstuk 4 van het Beleidsplan 2012-2015.

De behoudstaak omvat: alle handelingen om een object te conserveren te restaureren en te beveiligen. Het gaat hier dus om een drietal afzonderlijke doch samenhangende taakstellingen.

Twee verschillende manieren van conserveren worden onderscheiden:

- Passieve / preventieve conservering: voorwaarden scheppend (preventief beleid), bescherming van het object zonder dat het object behandeld wordt.
- Actieve conservering: werkzaamheden t.b.v. het behoud van het object waarbij het aangetaste object wordt behandeld.

4.1 Preventieve conservering

Preventieve conservering is gericht op het scheppen van een zo goed mogelijke omgeving voor het bewaren en exposeren van objecten.

In juli 1996 bracht de heer H. van Dijk, behoudsdeskundige van de Brabantse Museum Stichting, op ons verzoek een bezoek aan het NVMO en stuurde zijn bevindingen op. In zijn inleiding schreef hij :

"Natuurhistorische en Volkenkundige verzamelingen behoren tot de meer kwetsbare museale collecties. Het grootste deel van de objecten bestaat uit of is vervaardigd van organisch materiaal. Juist dit materiaal is gevoelig voor de invloed van onder andere klimaat, licht en ongedierte. De problemen die hierdoor ontstaan, zijn vaak gecompliceerd. Het bieden van een definitieve, alomvattende oplossing is dan ook niet eenvoudig. Toch kan met redelijk eenvoudige ingrepen een belangrijke bijdrage worden geleverd aan het behoud van dit soort collecties. Hygiëne, klimaatbeheersing en permanente controle vormen hierbij belangrijke onderdelen."

a. Hygiëne

Vloeren zowel als vitrines, kasten, vensters en plinten worden zoveel mogelijk schoon gehouden en vrij van stof. Honden of andere levende dieren hebben geen toegang tot het museum. Ook bloemen en planten mogen niet het museum in.

Bezoekers wordt verzocht (natte) overjassen bij de balie op te hangen teneinde vocht, schimmels en stof te weren.

b. Klimaatbeheersing

In 1993 werd duidelijk dat het binnenklimaat gereguleerd diende te worden. Metingen wezen een te hoge luchtvochtigheid uit, funest voor kwetsbare voorwerpen zoals de collecties bevatten.

In 1994 konden, dankzij een bijdrage van de rijksoverheid in het kader van het Deltaplan voor het Cultuurbehoud en met aanvullende subsidie van de provincie Noord-Brabant, twee luchtbevochtigers en twee luchtontvochtigers worden aangeschaft. Hierdoor werd bereikt dat de luchtvochtigheid, die eerst varieerde van 45% in droge periodes tot 90% in het natte najaar, niet meer steeg boven de 65%.

Het aanbrengen van dubbele beglazing in het trappenhuis en voorzetramen aan de westzijde van de Bovenzaal begin 2007 had een positieve invloed op de temperatuurschommelingen in de Bovenzaal.

c. Controle

Er vindt een regelmatige controle plaats in depot en tentoonstellingsruimten.

De objecten die worden binnengebracht worden eerst gecontroleerd op de conditie en aanwezigheid van ongedierte en schimmels. Zonodig worden passende maatregelen genomen.

4.2 Actieve conservering en restauratie

De actieve conservering is het geheel van maatregelen en handelingen dat erop gericht is de toestand van een voorwerp te consolideren, geconstateerd verval tegen te gaan of verval te verhinderen waarvan men de zekerheid heeft dat het binnen afzienbare tijd optreedt.

Met het zicht op het nieuwe depot werd in 2000 een begin gemaakt met het verpakken van de meest kwetsbare voorwerpen van de volkenkundige collectie in zuurvrij papier en dozen van zuurvrij materiaal. Ook werd de registratie daarvan voltooid. De opslag vindt plaats in het depot.

Ten aanzien van de vraat door ongedierte vindt de bestrijding tegenwoordig plaats door middel van lokdoosjes in plaats van ontsmetting.

Restauratie

Restauratie is het geheel van handelingen en het daaraan voorafgaand onderzoek om een beschadigd of gedeeltelijk verloren gegaan voorwerp in de oorspronkelijke, of een andere, van te voren gedefinieerde toestand te brengen.

Restauraties die worden uitgevoerd zijn ingegeven door tentoonstelling van objecten, wisselende opstellingen van de collectie of acute noodgevallen. Voor deze restauraties wordt jaarlijks een budget vrijgemaakt. Voor omvangrijke en kostbare restauraties worden fondsen gezocht.

In het verleden beschikte het NVMO over een bestuurslid dat een cursus 'dieren prepareren' volgde. Op dit moment kunnen we een beroep doen op een professionele restaurateur / preparateur, maar hieraan zijn wel kosten verbonden.

Restauratie van objecten die reeds zijn aangetast of in verval zijn, is slechts op beperkte schaal mogelijk, namelijk in zoverre een eigen medewerker daarvoor mogelijkheden en deskundigheid bezit danwel voor zover de financiële middelen het toelaten. Dringende restauraties (waar uitstel niet kan worden geduld) krijgen prioriteit. Een lijst met objecten die voor restauratie in aanmerking komen moet worden vastgesteld, alsmede een tijdsplanning voor de uitvoering van deze restauratie. De lijst zal op voordracht van de conservatoren worden vastgesteld door het bestuur.

Voor de archeologische collectie geldt dat vuurstenen artefacten, benen voorwerpen of aardewerk niet zeer kwetsbaar zijn en deze kunnen dan ook zonder speciale voorzieningen worden opgeslagen of tentoongesteld. Eén voorwerp uit deze verzameling zou wel geconserveerd moeten worden, te weten een metalen hoefijzer. Vooralsnog is het voorwerp goed verpakt opgeslagen en niet ernstig aangetast. Onder invloed van contact met zuurstof gaat ijzer namelijk oxideren en dan kan een voorwerp uiteen gedrukt worden.

4.3 Veiligheidszorg

Sinds 1999 wordt een Beleidsplan en een Collectieplan opgesteld als richtlijn voor het beleid van komende jaren. Hierin staan het beleid, de voornemens en de richtlijnen omtrent beheer en behoud van de collecties en het museum in het algemeen. Aanvankelijk werd dit gedaan omwille van het keurmerk Geregistreerd Museum, maar in het licht van de groei en de professionalisering van het NVMO is dit een noodzakelijke en zelfcontrolerende bezinning.

a. Risicobeheer

(Beveiligingsplan en Calamiteitenplan; Maatregelen tegen brand, diefstal en andere calamiteiten)

- Het beheren en documenteren van informatie betreffende de potentiële gevaren voor de collectie van een museum en voor de objecten waarvoor het museum tijdelijk verantwoordelijk is. Dit omvat het voorzien in de informatie die het mogelijk maakt preventieve maatregelen te treffen, alsmede het beschikbaar hebben van de documentatie die benodigd is voor het opstellen van calamiteitenplannen.-

Het museumterrein is omgeven door een inbraakwerend hekwerk. De ramen van de benedenverdieping zijn allemaal aan de binnenzijde geblindeerd.

Op elke verdieping is een brandblusser aanwezig. Een lijst moet worden aangelegd wat ingeval van brand in eerste prioriteit gered moet worden indien mogelijk.

Een inbraakalarminstallatie is aanwezig.

b. Verzekering

De inventaris (inclusief collectie) is verzekerd tegen brand.

De waarde van de collecties en de overige inventaris is voor het laatst in 1990 getaxeerd op Hfl. 432.000, hetgeen in euro's overeenkomt met € 196.033,05. (De collectie van afrikaanse, indonesische en chinese voorwerpen uit Indonesië, dus het Volkenkundig gedeelte, werd door Christies getaxeerd op Hfl. 203.185,-. Niet getaxeerd werd toen een klein aantal objecten uit Suriname, de nederlandse en archeologische voorwerpen. De verzekerde waarde van de geologische collectie is in 1999 vastgesteld op Hfl. 30.000,-.)

Indertijd is een gewone inboedel-schadeverzekering afgesloten. Inmiddels is duidelijk dat een standaard schadeverzekering niet de verlangde dekking biedt; bovendien is het verzekerde bedrag nu ongetwijfeld te laag. Dientengevolge is een museale schadeverzekering afgesloten, waarbij de collectie is verzekerd voor een bedrag

van € 350.000 en de overige inboedel voor een bedrag van € 30.000. Zo lang de oude verzekering nog van kracht is, is een aanvullende dekking tot de genoemde bedragen verzekerd. De wettelijke aansprakelijkheid is gedekt voor een bedrag van € 453.780,21 op een standaardpolis betreffende de aansprakelijkheidsverzekering bedrijven. Ook de medewerkers zijn daardoor verzekerd tegen wettelijke aansprakelijkheid.

c. Verlies en schade

Het beheren en documenteren van de doeltreffende respons op de ontdekking van verlies van of schade aan objecten die in beheer van het museum zijn.

Schade kan ontstaan door ondeskundig handelen, door bezoekers, door schimmels of insecten of door oorzaken van buitenaf zoals lekkage, brand of diefstal. Niet iedere schade leidt tot (definitief) verlies.

Zaak is dat bij elke constatering adequaat wordt gehandeld. Elk voorval wordt onverwijld gemeld bij het bestuur die daarop passende actie onderneemt.

4.4 Financieel beleid t.a.v. de collectie

De conservatoren leggen jaarlijks verantwoording af aan het bestuur over het gevoerde beleid t.a.v. de collectie. Zonodig kunnen voorstellen aan het bestuur worden gedaan. Gelden kunnen worden besteed aan expositie, opslag, onderzoek, restauratie of uitbreiding.

Indien de financiële toestand van het museum cq het preparatiefonds dat toelaat, worden desgevraagd gelden beschikbaar gesteld om een verantwoord collectiebeleid te kunnen voeren.

4.5 Het gebouw

a De toestand van het gebouw

Het museum is ondergebracht in de Reginabouw, die dateert van 1900.

Tot de jaren '60 deed het gebouw dienst voor onderwijs en recreatie voor jongens.

In de jaren '60 werd de museumcollectie, die tot die tijd in het kloostercomplex van St.Louis was ondergebracht, in de twee bovenzalen gehuisvest, die toen niet meer als recreatiezalen werden gebruikt en dus leeg stonden. Tot een grote verbouwing in 1997 is het gebouw slecht onderhouden. In 1997 is het een en ander verbeterd, maar desondanks blijft het een oud gebouw dat feitelijk niet geschikt is voor het herbergen van kwetsbare collecties als van het NVMO.

b Kwaliteit binnenklimaat

In 1993 werd duidelijk dat het binnenklimaat gereguleerd diende te worden. Metingen wezen een te hoge luchtvochtigheid uit, funest voor kwetsbare voorwerpen zoals de collecties bevatten. De wateroverlast dat jaar door verstopte regenwaterafvoer en lekkages droegen daaraan niet veel goeds bij. Dankzij twee luchtbevochtigers en twee luchtontvochtigers werd bereikt dat de luchtvochtigheid niet meer stijgt boven de 65%.

Het bestuur realiseerde zich terdege dat de bouwkundige staat van het gebouw niet berekend was op onderdak aan een museale collectie die gerekend wordt tot de kwetsbaarste in de museumwereld. Temperatuur en luchtvochtigheid en met name de schommelingen daarin zijn de grootste vijanden van organische voorwerpen. Veel opgezette dieren waren door de tand des tijds al als verloren bestempeld tijdens de herinventarisatie, het was dus zaak van belang de overige objecten zo goed mogelijk te beschermen.

Bij de aanleg van de milieu-educatieve afdeling op de zolderverdieping in 2005 zijn de temperatuursschommelingen daar gedempt, mede dankzij de aangebrachte isolatie en de verwarming. Dit kwam ook ten goede aan het depot.

De vorige beleidsperiode lag het nog in de verwachting dat in het hele gebouw de radiatoren zouden afgesteld worden en dat de verwarming van de Gehoorzaal gescheiden zou worden van die van de rest van het museum om op die manier de temperatuurverschillen en het vochtigheidsgehalte in met name de Bovenzaal aanzienlijk te beperken.

Het aanbrengen van dubbele beglazing in het trappenhuis en de voorzetramen aan de westzijde van de Bovenzaal begin 2007 had echter een positieve invloed op het binnenklimaat, dat derhalve is besloten eerst een jaar metingen te verrichten alvorens te besluiten welke maatregelen nog definitief nodig zijn het klimaat onder controle te houden.

c Lichtbeheersing

De TL-buizenverlichting - als hoofdverlichting voor gebruik tijdens werkzaamheden - is in de meeste zalen inmiddels verwijderd / vervangen en ook in de vitrines zijn de spotjes met gloeilampen vervangen door verantwoord licht. Tijdens de restauratie van de Bovenzaal is alle TL-verlichting verwijderd en vervangen door een geheel nieuw systeem, dat ook toegepast kan worden in de overige zalen.

De verlichtingssterkte en lichtopbrengst voldoen aan de gestelde normen.

Om het licht in de Bovenzaal te filteren, werden voor de ramen doeken aangebracht die waren beschilderd door de kunstenaar Rob Hopstaken. Prachtige thema's uit de collecties verrijken de voorgevel op die manier.

d. Depot

De opslag van voorwerpen vindt plaats in het depot op de zolderverdieping. Door middel van een aangebrachte datalogger worden temperatuur en vochtigheid permanent onder controle gehouden. Om onder meer de hygiëne in het depot te waarborgen hebben uitsluitend de conservatoren en het dagelijks bestuur toegang tot het depot.

e Exposities en expositieruimten

De inzichten ten aanzien van de eisen die worden gesteld aan een verantwoorde presentatie van kwetsbare museale objecten zijn de laatste jaren aanzienlijk verdiept. Veel van onze vitrines stammen evenwel uit de periode daarvoor en voldoen niet alle aan de moderne eisen. Het betreft met name vitrines bij Volkenkunde. Omdat het "bij de tijd brengen" gepaard gaat met intensieve arbeid en kosten, wordt van jaar tot jaar bekeken wat haalbaar is. Het bestuur streeft naar de geleidelijke vervanging/verbouwing van vitrines etc. die niet (meer) voldoen aan de huidige inzichten van verantwoorde conservering.

Uitgesloten daarvan zijn de authentieke wand- en torenvitrines die op zich al een museale status bezitten en die de sfeer van het museum mede bepalen.

In 2010 is een aantal vitrines van het Zouavenmuseum overgenomen die in 2011, na de restauratie en bij herinrichting van de Bovenzaal, zijn gevuld.

5. COLLECTIEREGISTRATIE EN –DOCUMENTATIE

5.1 Registratie

Basisregistratie van de collectie is te definiëren als het vastleggen van de basisgegevens van ieder object. Naar huidige museale maatstaven wil dat zeggen: inventarisnummer, objectnaam, titel, vervaardiger, datering, korte beschrijving, afmetingen, materiaal en techniek, verwervingsgegevens, conditie, standplaats en afbeelding. Het is wenselijk deze verder uit te breiden met literatuur- en tentoonstellingsvermeldingen en andere relevante informatie over het object. Al deze gegevens moeten worden bijgehouden. Het inventarisnummer is de sleutel tot de informatie van het object en moet derhalve uniek en permanent zijn. In 2007 is begonnen met een geautomatiseerde registratie.

5.2 Documentatie

Documentatie omvat: De collectieadministratie (registratie en documentatie van de objecten uit de museumcollectie en het toegankelijk maken van het gegevensbestand voor informatie, presentatie en onderzoek) en de zorg voor de bibliotheek.

Collectiedocumentatie betreft alle informatie over de objecten en de deelcollecties die verder gaat dan de collectieregistratie. De documentatie bestaat uit correspondentie, artikelen, literatuur en verwervingsgegevens in relatie tot het object, restauratieverslagen, documenten en contracten van bruikleenverkeer, biografische informatie over kunstenaars en beeldmateriaal. Deze documentatie wordt op meerdere plekken en verspreid over diverse afdelingen binnen het museum bewaard. In de toekomst worden het documentatiearchief en de bibliotheek centraal bijeengebracht in één systeem, onder dagelijks beheer van een collectieregistrator. Het streven is om de in het museum aanwezige collectiedocumentatie op één centrale plek te bewaren.

Omvang

A Vaststelling van de omvang (zoals eveneens opgenomen in MUSIP)

- moet worden bijgewerkt -

Natuur

Het aantal geregistreerde objecten bedraagt thans 3318

Als volgt onder te verdelen:

Schelpen (600)

West-Europese en andere vogelsoorten (673)

Niet West-Europese vogels (424)

West-Europese zoogdiersoorten (35)

Andere dieren. Vissen. Reptielen. Amfibieën (12)

Diverse objecten uit de natuur (o.a. huiden en eieren) (25)

Natte collectie (objecten op sterk water) (114)

Skeletonderdelen (57)

Houtsoorten (78)

Kevers (800)

Vlinders (500)

Volkenkunde

Het aantal geregistreerde objecten bedraagt thans 779

Als volgt onder te verdelen:

Volkenkunde. Afrika (227)

Volkenkunde. Noord-Amerika (11)

Volkenkunde. Indonesië (262)

Volkenkunde. Chinese objecten uit Indonesië (130)

Volkenkunde. Suriname (14)

Volkenkunde. Europa (207)

Documenten (135)

Geologie

Het aantal geregistreerde objecten bedraagt thans 417

Als volgt onder te verdelen:

Gesteenten (235)

Mineralen (163)

Fossielen (19)

Archeologie

Het aantal geregistreerde objecten bedraagt thans 356

Als volgt onder te verdelen:

Natuurstenen artefacten:

- vuursteen (309)

- overig (6)

Bot (4)

Hout (1)

Aardewerk (32)

Metaal (4)

Overige

antieke boeken (12)

scheepsmodel (1)

kunst (*etsen Joop van Rijsbergen; doeken Rob Hopstaken*) (15)

5.3 Systeemontsluiting

Hoofddoel: Een beschrijving geven van het gegevensbestand voor informatie, presentatie en onderzoek.

Een zoekbestand moet worden samengesteld. Dit is een index met mogelijke ingangen en trefwoorden. Gezien de beschikbare menskracht en de omvang van de werkzaamheden kon deze aanpak niet plaatsvinden in de beleidsperiode 2012 - 2015, naar verwachting wel in de periode 2016 - 2019.

Beleid: (50) *Een zoekbestand moet worden samengesteld. Dit is een index met mogelijke ingangen en trefwoorden. Gezien de beschikbare menskracht en de omvang van de werkzaamheden kon deze aanpak niet plaatsvinden in de beleidsperiode 2012 - 2015, naar verwachting wel in de periode 2016 - 2019.*

6. GEBRUIK VAN DE COLLECTIE

Bij het gebruik van de collectie kan gedacht worden aan verschillende doeleinden zoals: presentatie; studie, educatie, onderzoek en genoegen.

6.1 Museale en niet-museale objecten

Tot de museale objecten behoren die welke in de vaste opstelling staan, die regelmatig geëxposeerd worden of die nooit het depot verlaten. Deze onderscheiding is nodig om de conserveringsprioriteit te bepalen.

Er is een duidelijke scheiding gemaakt tussen museale en niet-museale objecten:

- de museale objecten zijn alle geregistreerd tot de laatste stand van eventuele schenkingen en staan in expositie of in depot.
- de niet-museale objecten zijn beschikbaar voor educatie (zoals practicummateriaal voor museumlessen), jeugdactiviteiten, cursussen en verkoop.

6.2 Handelingsbevoegdheid.

De bevoegdheid wie welke handelingen aan museale objecten verricht en wie toegang hebben tot het depot berust bij de conservatoren, in samenspraak met de voorzitter. Uitgangspunt is dat het depot geen publieksfunctie heeft en dat niet-medewerkers geen toegang hebben.

Er zijn richtlijnen ten aanzien van de opslag en hantering van de objecten (afstoffen, bijschilderen, kleine restauraties).

6.3 Onderzoek en educatie

Voorafgaand aan de verwerving van een object spant het museum zich in om een (legale) herkomst te kunnen garanderen. Daartoe wordt indien nodig herkomstonderzoek verricht. Het vastleggen van de herkomstgegevens is onderdeel van een minimale basisregistratie. Bij onduidelijkheid is over de herkomst van aanwinsten uit het verleden, wordt zo mogelijk met terugwerkende kracht onderzoek gedaan.

Daarnaast wordt zoveel mogelijk onderzoek gedaan om een 'verhaal' bij objecten te kunnen vormen. Dit komt enerzijds het registratiebeheer ten goede, anderzijds is het dienstbaar bij de educatieve aspecten.

Voor 'wetenschappelijk' (lees: educatief) onderzoek kan gebruik worden gemaakt van de niet-museale objecten (zie definitie hierboven).

6.4 Bruikleenverkeer

Museale objecten uit het bezit van het museum worden hooguit - en dan nog voor tijdelijk gebruik – uitgeleend / verhuurd aan collega-musea.

De betreffende conservator ziet erop toe dat het geleende/verhuurde object onder de juiste condities wordt vervoerd en tentoongesteld, met in achtneming van de overige voorwaarden als genoemd in het bruikleenformulier.

Het gebruik van objecten tijdens promotionele activiteiten danwel bruiklenen in niet-museale omgevingen geschiedt alleen met niet-museale objecten (zie boven voor definitie).

6.5 Presentatie en exploitatie

Toen het museum van de Broeders werd ondergebracht in een stichting en een stichtingsbestuur verantwoordelijk werd voor het behoud en beheer, wilde een deel van het bestuur handhaving van de collecties in de bestaande vorm en een deel uitbreiding / aanpassing aan modernere maatstaven die gehanteerd worden voor hedendaagse musea die gericht zijn op educatie.

Het museum werd aangepast. Men ging voorbij aan het gegeven dat de bestaande vorm een zeldzaamheid was geworden die een eigen kracht in zich droeg en een deel van de authentieke presentatie sneuvelde. Daar stond tegenover dat het educatieve karakter toenam.

In 2011 is met de restauratie van de Bovenzaal het authentieke karakter zoveel mogelijk hersteld.

Medio 1988 werd bij de inrichting gekozen om het zwaartepunt van de natuurpresentaties te leggen bij de natuur van West-Europa.

Tussen 1995 en 1999 zijn de zogenaamde biotoopvitruines gerealiseerd, situaties die lieten zien welke verschillende dieren daarin leven. Sloot en Plas, Bos, Strand, Heide werden zo op bijzondere wijze getoond.

De vlindertentoonstelling werd in het voorjaar van 2002 officieel geopend door wethouder Simone Dirven, ooit zelf bestuurslid van de stichting. In 2006 was het de beurt aan een aparte uilenvitrine.

Bij Volkenkunde is, na een indonesische expositie, de Afrika-collectie tentoongesteld, welke nu ruim tien jaar onveranderd staat.

De Archeologische Werkgroep Nederland bracht de archeologische collectie in kaart, waarna begonnen kon worden met een nauwkeurige documentatie. Dit was de aanzet tot de archeologische afdeling die in november 2008 werd geopend door de Leidse hoogleraar prof. dr. Louwe Kooijmans.

De beperkte ruimte verhindert om alle objecten tegelijkertijd in een expositie te tonen. Hierdoor moeten keuzes worden gemaakt die weer afhankelijk zijn van de hoeveelheid menskracht die beschikbaar is. Elke expositiewisseling kost tijd en inzet.

Daarnaast moet bij het exposeren rekening worden gehouden met de hoeveelheid licht die een object mag ondergaan. Zo zijn de vitrines met vlinders sinds 2013 permanent afgedekt.

a. Tijdelijke tentoonstellingen

Wisselende exposities op basis van voorwerpen uit het depot, al dan niet thematisch of verbonden aan de actualiteit of een lokaal/regionaal/nationaal onderwerp worden af en toe samengesteld en begeleid door een aparte brochure.

Het NVMO beschikt over beperkte faciliteiten om een tijdelijke tentoonstelling te organiseren.

De financiën zijn beperkt, evenals de deskundigheid van het personeel.

b. Looproute

De looproute binnen het museum is te volgen via het doorlopen van opeenvolgende ruimtes. Deze route is aangegeven met bordjes op de muren.

Elke bezoeker ontvangt bij binnenkomst een kleine folder met plattegrond en informatie over de afdelingen.

Voor een euro is de museumgids te koop.

Het ligt in het voornemen om in de komende beleidsperiode gelden te werven voor de aanschaf van minidisks, waarop gesproken begeleiding van het tentoonstellingsbezoek wordt aangeboden.

c. Presentatie

De presentatie is opgebouwd uit vitrines met objecten, begeleid van teksten en beeldmateriaal, modellen. Voorts zijn er een nagebouwde hut, spelletjes en diorama's.

Ook is er een drietal beeldschermen met bewegend beeld dat automatisch afspeelt zodra bezoekers in de buurt komen.

d. Beteksting

Voor het publiek zijn tekstborden de feitelijke gegevens en bij de diorama's zijn overzichtstekeningen toegevoegd.

Er is uniformering in de belettering

e. Publicaties

Het museum maakt eigen publicaties over de collectie in de vorm van een informatieve folder en in het tweemaal per jaar verschijnend blad "Museum op Zicht".

Een bezoek aan het NVMO kan thuis, in de klas (via de website) of in het museum worden voorbereid door een korte film te bekijken waarin de geschiedenis van Oudenbosch op hoofdlijnen wordt beschreven, in relatie tot hoogtepunten uit de collectie.

7. SAMENVATTING EN ACTIEPUNTEN

De kracht van het NVMO ligt (deels) in de authentieke presentatie van de collecties en de 19e eeuwse sfeer van het gebouw, die met name in de Bovenzaal is te ervaren. Een deel van de beleving van een bezoek aan het NVMO wordt gevormd door het gebouw.

Het NVMO beschikt over diverse unieke objecten, waarvan sommige representatief zijn voor de regio.

Terugkijkend op de verzamelactiviteiten van het NVMO wordt duidelijk dat de collectie dankzij het gebruiksdoel (onderwijs) en de diverse interesses van de broeders erg veelzijdig is.

Het verzamelen op zich is de laatste dertig (wellicht zelfs veertig) jaar ondergeschikt geworden aan het hervinden, onderzoeken en ontsluiten van de bestaande collectie.

Bij het uitbreiden van de collectie moet elke aanwinst het weefsel van de collectie in inhoudelijk opzicht kunnen verdiepen en verdichten, en kwaliteit en inhoud gaan zonder meer boven kwantiteit en vorm. Om de context van bestaande topstukken en sleutelstukken te versterken, wordt bij nieuwe aanwinsten de focus gelegd op het verbeteren van de museale presentatie op zaal, met speciale aandacht voor de vijf deelpresentaties.

Daarnaast wordt actief verzameld op een beperkt aantal thema's die nog onvoldoende zijn verankerd in de collectie. De collectie 'afrikaanse hoorndragers' vanuit Naturalis is daarvan een voorbeeld, evenals de deelcollectie 'noord-amerikaanse (knaag)dieren' in de verzameling van Mimi Cuijpers.

In de omgang met de collectie wil het NVMO eigentijds en fris opereren op een sterk, historisch fundament. Na een eventuele verhuizing wordt het museum opnieuw ingericht op basis van deze gedachte. Uitgangspunt voor het herinrichtingsplan is de eenheid van object, verhaal en ruimte. Aansluitend bij de missie van het museum wordt de persoonlijke ontwikkeling van het publiek gestimuleerd door 'educatie en interactie' als integraal onderdeel te zien van de collectiepresentatie. De geschiedenis van het verzamelen en presenteren in het NVMO wordt als inspiratiebron gebruikt voor de nieuwe collectie-opstelling, mede omdat een museologische benadering goed past bij de reflectieve positie die het museum wil innemen in het hedendaagse museale debat.

Uitgangspunt blijft dat 'het Museum van Saint Louis groots en schoon wordt'.

Bijlage 2: Registerformulieren

Bijlage2a: Afstotingsformulier	blz. 62
Bijlage 2b: Bruikleenformulier	blz. 66
Bijlage2c: Overdrachtsformulier voor definitieve bruikleen	blz. 68
Bijlage2d: Schenkingsformulier	blz. 69
Bijlage 2e: Expositieovereenkomst	blz. 70

Afstotingsformulier

Dit formulier is overeenkomstig het model van de Nederlandse Museumvereniging.

Datum:

Object/Collectie:

Naam:

Functie:

Ethiek

1. Onderschrijft het museum de Gedraglijn voor museale beroepsethiek?

ja, *ga door naar 3*

nee, het standpunt van het museum over afstoting wijkt af van de passage in de gedragslijn,
ga door naar 2

2. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waarin het standpunt van het museum over afstoting wordt verwoord, of voeg kopieën bij.

.....

3. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt welke voorkeuren of beperkingen het museum hanteert ten aanzien van instellingen, partijen of personen die overvloedige objecten kunnen verwerven, of voeg kopieën bij. Geef aan waarom deze voorkeuren en beperkingen gelden.

.....

Bevoegdheid

1. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt dat het bevoegd gezag instemt met het standpunt van het museum over afstoting en de daaruit voortvloeiende consequenties, of voeg kopieën bij.

.....

Collectiebeleid

1. Titel, verschijningsdatum en auteur van het collectieplan.

.....

2. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt dat het bevoegd gezag instemt met het collectieplan, of voeg kopieën bij.

.....

3. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt welke doelen met afstoting worden nagestreefd.

.....

4. Welke objecten komen in aanmerking voor afstoting? Voeg eventueel een separate beschrijving of lijst bij (zie ook Kennis & informatie punt 3 en Uitvoering punt 5).

.....

5. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt op welke wijze de voorgenomen afstotingsoperatie past in de verzamelgeschiedenis en historie van het museum, of voeg kopieën bij.

.....

Kennis & informatie

1. Gegevens van degenen die zijn geraadpleegd als deskundigen op het gebied van de inhoud van de afstotingsoperatie.

.....

2. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt welke communicatiestrategie het museum hanteert met betrekking tot afstotingsoperaties.

.....

3. Registratiegegevens van de objecten die daadwerkelijk worden afgestoten. Voeg eventueel een separate lijst bij of geef aan op welke wijze de objecten zijn gemarkeerd in een (geautomatiseerd) registratiebestand (zie ook Collectiebeleid punt 4 en Uitvoering punt 5).

.....

Recht

1. Zijn er juridische belemmeringen voor het afstoten van geselecteerde objecten? Voeg eventueel een verslag van het onderzoek bij.

.....

Uitvoering

1. Op welke wijze worden musea geïnformeerd over het feit dat er objecten beschikbaar zijn voor overname? Voeg eventueel de tekst van de aankondiging bij.

.....

2. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waaruit blijkt welke termijn er wordt gehanteerd om musea te laten reageren en op welke wijze reacties in behandeling worden genomen en afgehandeld, of voeg kopieën bij.

.....

3. Welke mogelijkheden zijn voor musea gecreëerd om overvloedige objecten te bekijken?

.....

4. Komen er objecten in aanmerking voor ruil of verkoop?

* ja, *ga naar 5*

* nee, *ga naar 8*

5. Welke objecten komen in aanmerking voor ruil of verkoop en wat is de marktwaarde?

Voeg eventueel een separate beschrijving of lijst bij (zie ook Collectiebeleid punt 4 en Kennis & informatie punt 3).

.....

6. Wie stelt de financiële waarde vast en wat is de datum van de taxatie?

.....

7. Vindt verkoop van objecten plaats via een intermediaire partij (bijv. een veilinghuis of handelaar)? Vermeld de gegevens met betrekking tot deze partij en vermeld titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten waarin de uitvoeringsafspraken zijn vastgelegd, of voeg kopieën bij.

.....

8. Komen er objecten in aanmerking voor schenking of teruggave?

* ja, *ga naar 9*

* nee, *ga naar 10*

9. Vermeld gegevens van de overdrachtsovereenkomsten/-akten die betrekking hebben op de ruil, schenking, teruggave of verkoop van objecten, of voeg kopieën bij.

.....

10. Voor welke objecten bestaat geen belangstelling? Waaruit blijkt dat?

.....

11. Worden er objecten vernietigd?

* ja, *ga naar 12*

* nee, *ga naar Nazorg*

12. Welke objecten worden vernietigd? Voeg eventueel een separate beschrijving of lijst bij.

.....

13. Op welke wijze en door wie worden de objecten vernietigd?

.....

14. Titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten die dienen als bewijs dat de objecten daadwerkelijk vernietigd zijn.

.....

Nazorg

1. Is de afstotingsoperatie anders dan middels dit verslag gedocumenteerd? Zo ja, vermeld titel, trefwoord, nummer en datum van de documenten die hierop betrekking hebben.

.....

Goedkeuring door bevoegd gezag

Datum:

Naam:

Functie:.....

Handtekening:

Bruikleenovereenkomst

De ondergetekenden:

1.....

hierna te noemen de bruikleengever,
enerzijds, en

2.....

hierna te noemen de bruikleennemer,
anderzijds,

zijn het volgende overeengekomen:

De bruikleengever staat tot wederopzeggens toe in bruikleen en de bruikleennemer aanvaardt in bruikleen t.b.v.:

.....

voor de periode.....

het/ de volgende voorwerp(en):

met een verzekeringswaarde van.....

en waarvoor een borgsom is betaald van

en zulks onder de navolgende **voorwaarden**:

1 De bruikleennemer verbindt zich het/de hem toevertrouwde voorwerp(en):

a een zodanige plaats te geven, dat de kans op beschadiging, in welke vorm dan ook, zo gering mogelijk wordt (b.v. niet plaatsen nabij een kachel of radiator);

b goed te onderhouden, met in achtneming van hetgeen onder 3 is bepaald;

c niet aan derden af te staan dan na verkregen schriftelijke machtiging van de bruikleengever;

d nimmer zonder toestemming van de bruikleengever naar een ander pand over te brengen.

2 De bruikleennemer verplicht zich, in geval van verlies of beschadiging, hiervan onmiddellijk kennis te geven aan de bruikleengever.

3 Herstelwerkzaamheden of andere bewerkingen aan het/de voorwerp(en) mogen niet worden verricht zonder schriftelijke toestemming van de bruikleengever.

4 De kosten van transport, verpakking en onderhoud, evenals die van herstel van schade, opgekomen in verband met de bruiklening, komen voor rekening van de bruikleennemer.

5 De bruikleengever of zijn plaatsvervanger is gerechtigd het/de in bruikleen gegeven voorwerp(en) te bezichtigen en toe te zien, dat dit/deze behoorlijk is/zijn geplaatst en onderhouden.

6 De bruikleenemer neemt op zich het/de voorwerp(en) te voorzien van het opschrift: “Bruikleen van het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum te Oudenbosch”.

7 De in deze bruikleenovereenkomst vermelde voorwerpen mogen uitsluitend gefotografeerd worden, nadat de bruikleengever daartoe schriftelijk toestemming heeft verleend.

De auteursrechten blijven te allen tijde voor hem gereserveerd.

8 De bruikleengever behoudt zich het recht voor het/de in bruikleen gegeven voorwerp(en) voor korte tijd (tentoonstellingen, restauratie e.d.) terug te vragen.

9 Het/de in bruikleen gegeven voorwerp(en) wordt/worden door de bruikleenemer “all risks” meeverzekerd.

10 Alle aan deze overeenkomst verbonden kosten, w.o. transport en verzekering komen ten laste van de bruikleenemer.

11 Tijdens de periode van de bruikleen is een borgsom verschuldigd. Na het beëindigen van de bruikleenperiode zal het bedrag van de borgsom geheel worden terugbetaald als het object in ongeschonden staat is geretourneerd, zulks ter beoordeling van de betreffende conservator.

Bij niet-naleving van deze voorwaarden is de bruikleengever gerechtigd het/de in bruikleen gegeven voorwerp(en) terug te vorderen.

Opgemaakt in tweevoud te
Oudenbosch,.....20....

De bruikleenemer:

De bruikleengever:

conservator

Overdrachtsformulier voor definitieve bruikleen

Met ingang van _____ worden de voorwerpen, zoals die zijn vermeld op bijgaande lijst, uit het bezit van de _____

(de bruikleengever) overgedragen in definitieve bruikleen aan de _____
(de bruikleenemer), onder de navolgende voorwaarden:

1 De bruikleenemer verbindt zich de hem toevertrouwde voorwerpen:

a een zodanige plaats te geven, dat de kans op beschadiging, in welke vorm dan ook, zo gering mogelijk wordt (b.v. niet plaatsen nabij een kachel of radiator);

b goed te onderhouden;

c niet aan derden af te staan dan na verkregen schriftelijke machtiging van de bruikleengever;

d nimmer zonder toestemming van de bruikleengever naar een ander pand over te brengen.

2 De bruikleenemer verplicht zich, in geval van verlies of beschadiging, hiervan onmiddellijk kennis te geven aan de bruikleengever.

3 Bij opheffing of sluiting van _____ dienen alle genoemde voorwerpen onverwijld te worden terugbezorgd aan de bruikleengever.

Opgemaakt in tweevoud te

Oudenbosch, _____ 20____

De bruikleenemer:

De bruikleengever:
namens de St. Nat. en Volk. Museum,

M.J.A. Deelen, voorz.

Bewijs van schenking

Ondergetekende(n), (naam)

.....(voornamen)

wonendete

heeft op

de volgende objecten geschonken aan het

Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum te Oudenbosch,

Omschrijving van het/ de object(en):

De schenker verklaart dat de te schenken objecten zijn/haar persoonlijk eigendom zijn.

Het Bestuur van de Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum te Oudenbosch dankt de schenker onder gelijktijdige betaling van een symbolische koopsom van één euro voor de ter beschikkingstelling van bovenvermeld(e) object(en).

Oudenbosch,.....

Namens het Bestuur:

Handtekening schenker:

Conservator

(Opgemaakt in tweevoud)

Expositieovereenkomst

Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum,
gevestigd aan de Markt 30a , 4731 HP te Oudenbosch verleent
, hierna te noemen exposant

wonende/ gevestigd te
bereikbaar onder telefoonnummer
gelegenheid tot het tentoonstellen van:

voor de periode, aanvangende op te uur

en eindigende op te uur
en zulks onder de navolgende voorwaarden:

- 1 Het tentoonstellen van de aangeboden voorwerpen vereist de goedkeuring van het museumbestuur of diens vertegenwoordiger.
- 2 Het museumbestuur garandeert het toezicht op de tentoongestelde voorwerpen op de in het museum gebruikelijke wijze van surveillance gedurende de openingstijden van het museum.
- 3 Het museum stelt zich niet aansprakelijk voor diefstal van of schade aan de door de exposant tentoongestelde voorwerpen.
- 4 Voor zover niet anders in deze overeenkomst wordt vastgelegd, zijn alle kosten die specifiek voor de inrichting van deze tentoonstelling door het museum moeten worden gemaakt voor rekening van de exposant.
- 5 De toegang tot de tentoonstelling beperkt zich in principe tot de reguliere openingstijden van het museum.
- 6 Op de normale toegangsprijzen worden geen kortingen of verhogingen toegepast.
- 7 De tentoongestelde voorwerpen vallen niet onder de verzekeringsvoorwaarden van het museum.
- 8 In afwijking van/ter aanvulling op hetgeen hierboven is bepaald is het volgende afgesproken:

Opgemaakt in tweevoud te
Oudenbosch,

Namens het bestuur	Exposant
van de Stichting Natuurhistorisch	
en Volkenkundig Museum	

Bijlage3: Voorbeeldbladen

3a Register van inkomende en uitgaande stukken

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]